

VĚSTNÍK

Praha 25. března 2015

Ročník VIII., Číslo 3

VÝROČÍ

Na 7. března připadá 165. výročí narození našeho prvního prezidenta, Tomáše Garrigue Masaryka. Svého úřadu hlavy státu se ujal ve svých 68 letech, ale za svůj život dokázal, že se i z nuzných poměrů dá vypracovat na uznávaného profesora. Už od 15 let se živil jako domácí učitel, nebýt ovšem mecenášů, byly by jeho začátky mnohem těžší. Život mu změnil rok 1876 kdy se v Lipsku seznámil s Američankou Charlottou Garrigue, dcerou bohatého obchodníka a akcionáře pojišťovny Germania Fire Insurance Company.

Masaryk dokázal nemyslitelné, postavil se v čelo zahraničního odboje a přesvědčil svět, aby uznal malý národ a jeho stát. Přinesl nám největší dar, svobodu a samostatnost.

Jiný muž, jehož 60. výročí smrti připadá na 11. března svým objevem zachránil miliony lidských životů. Sir Alexander Fleming objevil Penicilin a dokázal, že neúnavnost vědce může i za pomoci náhody objevit lék, jehož účinky a využití dosud nikdo nepřekonal.

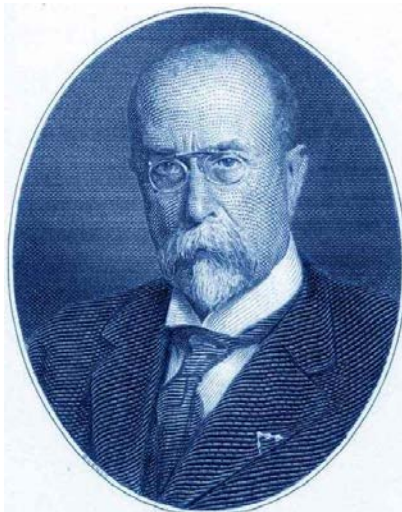
Na 11. března 1985 byl zvolen generálním tajemníkem KSSS Michail Sergejevič Gorbačov. Za jeho vlády se za pouhé 4 roky rozpadlo celé impérium Sovětského svazu. S nadsázkou můžeme říci, že i on zachránil život milionům lidí od bídy a diktatury, kterým pomohl k demokracii. Mnozí Rusové si mylně myslí, že právě on a jeho reformy je ožebračily. Změnil systém, kdy právě ti co nařkají, žili na úkor druhých. Kdyby se systém nezhroutil musel by se změnit jako v Číně a nebo by šel cestou Severní Koreje, hladomoru a strachu.

Arch. Josef Gočár by 13. března oslavil 135. výročí narození. Jeho stavby patří dnes k perlám Prahy, Hradce Králové i jiných měst a jsme na ně právem hrdi. Smutnější je jeho smrt. Za místo úmrtí se uvádí Jičín, přesněji je věznice Valdice, kde se neprávem ocitl po osvobození státu v květnu 1945. Nakonec se dočkal uznání a je pohřben na Slavíně.

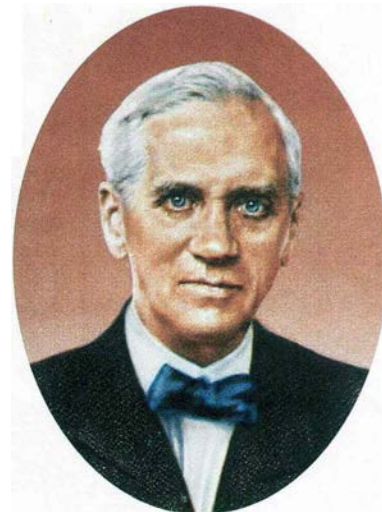
Jiné dvě osoby byly už zmíněny v lednovém článku. Stříbrného advokát JUDr. Ladislav Rašín byl už v roce 1939 zatčen Gestapem a rozsudek smrti mu byl zmírněn na 15 let. Zemřel 20. března 1945 ve Frankfurtu n./M., krátce před příchodem americké armády.

Šéf Melatrichu Jaroslav Šalda se narodil 27. března 1880. Ze ztrátové stranické firmy dokázal vybudovat největší tiskový koncern v zemi. Úspěch se, ale v této zemi neodpouští a lidé postupně zapoměli na Rašína, Šaldu, Gočára a další osobnosti. Snad našim malým připomenutím vrátíme těmto osobnostem díl úcty, kterou si za své dílo právem zaslouží.

V Praze, 25. února 2015

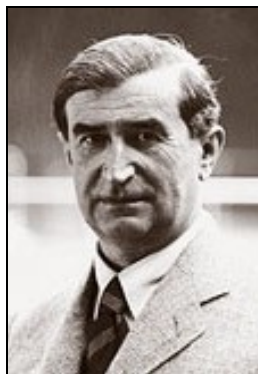
Tomáš Garrigue Masaryk
(* 7. 3. 1850 – † 14. 9. 1937)

Sir Alexander Fleming
(* 6. 8. 1881 – † 11. 3. 1955)

Michail Sergejevič Gorbačov
(* 2. 3. 1931)

architekt prof. Josef Gočár
(*13.3.1880 - † 10.9.1945)

JUDr. Ladislav Rašín
(*22.6.1900 - † 20.3.1945)

Jaroslav Šalda
(*27.3.1880- † 31.5.1965)

Letecký útok na Prahu v březnu 1945 měl za cíl hlavně letiště Kbely, Letňany a továrny v Libni a ve Vysočanech

Dnes je tomu přesně 70 let, kdy byla květná neděle 25. března 1945. Krátce před polednem přišel druhý z děsivých náletů na Prahu. Ten únorový byl tragickým omylem navigátorů, ale tento březnový byl už cíleným náletem, kterým měl zasáhnout dopravní uzel a velké průmyslové objekty, které ještě vyráběly letadla a další vojenský materiál. Strategické cíle byly v oblasti Libně, Kbely a Vysočany. Během útoku a krátce po něm zemřelo 235 osob a dalších 417 bylo zraněno. Zásah dostalo 527 objektů, zejména objekty ČKD, Radioslavia a další průmyslové objekty. Mezi nimi byla zasažena i malá továrna na barevné křídly St. Staffen, o které jsme psali ve věstníku 10/2013.

PSANÍ V RYTMU KLÁVES

Říká se, že nejsilnější zbraní je slovo. Po dlouhá staletí byl nástrojem k zaznamenání slov prostý ptačí brk. Ten se používal až do poloviny 19. století a na mnoha místech až do počátku století dvacátého. Nešlo vždy jen o ptačí brk, tedy zpravidla kvalitní husí, který byl nejlepší pro výrobu psacích potřeb. Používala se třeba i pera rákosová. S dalším rozvojem průmyslu a vynálezů se objevilo pero ocelové, které se skládalo ze dvou oddělitelných částí, násadky a vyměnitelných špiček, tedy kovového pera se kterým se psalo.

V Čechách se vyráběla perka asi od počátku 70. let 19. století. V době kdy se začala rozšiřovat ocelová perka, objevily se na trhu i první pera plnicí, která nepotřebovala kalamář s inkoustem, ale měla vlastní zásobník ve formě ampule, ze které se při psaní uvolňoval inkoust. Ale ani plnicí pera nebyla na konci vývoje a nastoupila pera kulčičková. Rozšířila se sice až po roce 1945, zejména po odstranění technických vad, ale jeho počátky sahají do druhé poloviny 19. stol. Ruční psací potřeby byly dlouhá staletí jedinou z možných cest uchování a šíření slov. Jejich rozmnožování bylo závislé vždy na člověku, rychlosti psaní a opisování a také čitelnosti rukopisu.

Pro šíření textů sloužily hlavně kláštery, kde se texty rozmnožovaly ručními opisy, vlastně už do vynálezu knihtisku. Gutenbergův vynález knihtisku je zlomem mezi staro a novověkem. Je zajímavostí, že vlastně úplně první práce knihtiskáren byly falzifikáty rukopisů, když tisky měly evokovat ruční práci. Výroba celých desek se časem změnila na sady vyměnitelných liter, skládajících se postupně v řádky a odstavce.

Sazba knih se vždy zalomila a po ukončení tisku se zase rozmetala do sazečské kasy k dalšímu použití. Pro upravený tisk bylo vždy zapotřebí zajít do tiskárny. První zárodek změny se stal v roce 1714, kdy Angličan Henry Mill patentoval první podobu psacího stroje. Tento vynález zapadl do propadliště dějin pro svoji nedokonalost a praktickou nepoužitelnost pro své rozložení kláves. Změna nastala až v roce 1873.

V USA založil v roce 1816 kovář Eliphalet Remington firmu, která se začala věnovat výrobě zbraní. Byl přesvědčen, že si dokáže vyrobit lepší a dokonalejší zbraň než mu nabízel tehdejší trh. To se mu záhy podařilo a jeho zbrojovka začala vyrábět zbraně, které byly za pár let potřeba. V letech 1861-1865 probíhala americká občanská válka a Remingtonův podnik vyrábějící pistole dosahoval nebývalých zisků. Ke svému rozvoji přešel podnik v roce 1865 na formu akciové společnosti. Jenže krátce na to válka skončila a takové množství zbraní už nebylo potřeba. Firma se, tak jako mnohé další zbrojovky, ocitla po válce bez nového mírového výrobního programu. Situace vedla pozvolna k úpadku a vypadalo to na konkurs nebo dokonce likvidaci firmy. Záchrana přišla na poslední chvíli v podobě psacích strojů. Dosavadní nepřiliš účinné stroje zjednodušili panové Christopher Latham Sholes a Carlos Glidden, kteří prodali firmě licenci na nový druh psacího stroje, který byl nazván Typewriter I.

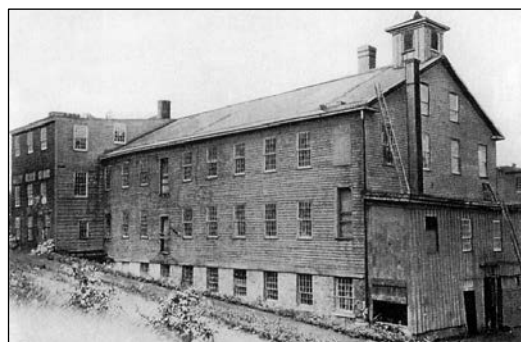
Na jeho vzniku je zajímavé, že se zbrojovka, do té doby vyrábějící jen zbraně, chopila myšlenky, že slovo je zbraní nejsilnější a přešla tak na výrobu „zbraní“ zcela mírových. Krachující továrna, tehdy známá jako podnik E. Remington & Sons byla zachráněna pro další existenci.

První jejich model uměl psát pouze verzálkami a nebyl moc úspěšný. Bylo vyrobeno jen 5.000 ks, ale přesto to podnik zachránilo. To druhá verze stroje už obsahovala přepínač, kterým se měnila malá a velká písmena pomocí stejných kláves. I tento druhý typ psacího stroje měl své mouchy. Zasekával se, ale postupně byl zdokonalen a v roce 1888 vyhrál tento typ stroje nejen na rychlostní soutěži v psaní strojem, ale byl vybrán pro své umístění kláves. Stroj Typewriter II, byl na kongresu odborníků v Torontu v roce 1888 přijat jako základní standard strojů jak v rozložení, tak počtu kláves pro všechny další výrobce psacích strojů.

Do konce století se ustálilo několik druhů klávesnic, jejichž základní rozdíl spočívá s prohození písmen Z a Y, rozlišujeme tedy anglickou či německou klávesnici. K nám se začala rozšiřovat ta německá, protože tamní výrobci psacích strojů přirozeně ovládli i trh v Rakousku-Uhersku. Jednotlivé národy si pak vzhledem ke svým odlišným znakům v abecedě postupně upravily různé znaky, v češtině zejména diakritická znaménka.

Systém klávesnic psacích strojů pak převzaly i moderní „psací stroje“ zvané počítače, které vlastně pokračují v tradici těchto psacích strojů.

Svým vývojem prošel nejen psací stroj, ale i Remington. V roce 1927 došlo k fúzi mezi Rand Corporation a oddělenou částí firmy Remington Arms vyrábějící psací stroje do nové firmy Remington Rand Inc. existující do roku 1955, kdy se spojila s další ovládnutou firmou, Sperry Corporation. V roce 1986 přišla fúze s další, kdysi konkurenční firmou Burroughs Corporation a následně vznikla Unisys Corporation jako globální firma v oboru informačních technologií.

Původní továrna Remington & Sons asi v roce 1840

Y3060 – Akcie firmy Remington Rand Inc. z roku 1931

Y3061 - Akcie firmy Sperry Corporation z roku 1981

Y3062 - Dluhopis Burroughs Corporation z roku 1991

Firma Remington nebyla jedinou zbrojní firmou, která současně vyráběla psací stroje. Podobný příběh má i firma L. C. Smith, která vyráběla psací stroje od roku 1880 a v roce 1935 proběhla fúze s konkurenční firmou Corona a vznikla firma L. C. Smith & Corona Typewriters Inc. Naopak firma Burroughs od počátku vyráběla pouze psací a kancelářské stroje a počítací stroje.

Nemusíme chodit až tak daleko a projít celý svět, vždyť Československá zbrojovka a. s. Brno byla úspěšným producentem nejen zbraní ale i psacích strojů, které vyráběla na základě licence firmy Remington v letech 1934-1938. Svého času tento zbrojní podnik vyráběl i lidový vůz značky „Z“ v řadě verzí.

Zahraniční výrobci prodávaly své stroje přímo nebo zakládaly v jednotlivých zemích své pobočky. V roce 1929 tak vznikla v Praze „česká“ Burroughs a.s. jako výhradní distributor výrobků od své americké matky. V srpnu 1939 firma změnila svůj název na Akciovou společnost novodobé kanceláře, aby nebyla Němcům tak na očích, ale o té třeba někdy přišť.

Druhou formou prodeje zahraničních výrobků byl klasický dovoz. Firma uzavřela smlouvy s domácími prodejci, kteří distribuovali zboží v dané zemi. Když bylo o zboží velký zájem, mohlo být dovozců víc, kteří si rozdělili území kde budou působit, aby si moc nekonkurovaly. Nejvýhodnější však bylo mít smlouvu ve formě generálního zastoupení s výhradní distribucí pro celý stát. Tento článek tak není o zmíněných firmách, ale právě o takovém obchodu.

Začneme v dávné minulosti. V době tzv. gründerského období, kdy nastal čas prvního rozmachu kapitalistických podniků u nás. Obecný rozvoj obchodu byl vidět i u živnostníků a to je přesně místo kam se podíváme. Praha v roce 1872. Tehdy si na v Karlově ulici č.24 na Starém Městě otevřel malý krámk s papírnickým zbožím Antonín Urban. Narodil se 9. ledna 1841 v Dlouhé Lhotě u Příbramě a sňatkem s Marií Fritzdovou se přiznal do Prahy. Začal se účastnit veřejného života a brzy se spřátelil s Tyršem a Fügnerem, díky nimž se stal jedním ze zakládajících členů Sokola. Svůj krám měl na dobrém místě, přímo naproti Klementinu, které bylo vždy plné studentů, kteří potřebovali jak sešity, tak i další papírnické zboží. Později přidal i prodej psacích a kreslicích potřeb. Jen pár metrů od obchodu totiž chodívali do hostince u Modré štičky nejen studenti, ale i mladí umělci a dokonce sem chodil i Jan Neruda. Jeho obchod se brzo zavedl a Urban si mohl dovolit přijmout pomocníky. Jednoho příručího a pár učňů, kteří se u něj vyučili papírníky. Jako odborník ve svém oboru působil v rámci obchodní komory co by znalec pro spory známkoprávní v oboru papírenského zboží.

Ve stejném roce, kdy otevřel svůj malý obchod, se mu narodil syn Ladislav. Začal studovat obchodní akademii, ale v roce 1897 ve věku 25 let zemřel. Urban neměl jiného potomka, kterému by předal svoji živnost. Měl ale v podniku schopného zástupce, Františka Cacha, který prakticky celý obchod vedl a zastupoval ho také na Výstavě architektury a inženýrství v Praze, která se konala v roce 1898. Na ní obdržela firma stříbrnou medaili. Antonín Urban se nakonec rozhodl svůj zavedený obchod prodat a v roce 1903 po něm převzal živnost právě František Cach.

Zajímavý je i osud domu, kde byl obchod. Původní domy v Karlově ulici č.24-28 koupila svého času Svatováclavská záložna, která místo nich postavila nový průchozí dům do Řetězové ulice, kde měla své sídlo. V roce 1902 došlo k velké aféře. Náhodně se provalila defraudace, která dosáhla 7.000.000 K. Ve vedení záložny byli i katoličtí kněží a aféra hýbala veřejností dlouhé měsíce. Nakonec musela záložna dům prodat.

Ani Cach se neobešel bez schopného zástupce a z učňů, kteří se u Urbana učili, si vybral mladého a schopného učně, kterému dal důvěru a jmenoval ho svým příručím.

Onen mladý muž byl Bohumil Jarolímek. Pocházel z Konětop u Příbramě, kde měli jeho rodiče Josef Jarolímek a Anna, rozená Benešová statek č.p. 8. Na této usedlosti se jim v pátek 16. dubna 1880 narodil syn Bohumil. Nebyl prvním ani jediným potomkem. Se základním vzděláním odešel v roce 1895 do Prahy. Ve svých 15 letech nastoupil do učení k Antonínu Urbanovi a brzy se stal velmi zdatným pomocníkem. I proto si ho František Cach vybral za svého příručího. V roce 1904 z něj udělal obchodvedoucího. To už bylo postavení, ve kterém mohl mladý Bohumil zabezpečit i budoucí rodinu.

Při svém pobytu v Praze se Bohumil Jarolímek jednoho dne seznámil s tehdy ještě nezletilou Aloisí Šiškovou. Aloisie byla o čtyři roky mladší, narodila se 21. června 1884 v rodině smíchovského zedníka Františka Šišky. Když se stal obchodvedoucí, přišel požádal o její ruku. Souhlas se sňatkem musel za nezletilou dát otec a také mu ho dal. Novomanželé měli svatbu v kostele sv. Štěpána v neděli 11. září 1904. Odtud odjeli do svého prvního bytu, v ulici Pod Slovany č.p. 1975 a počátkem března 1905 se stěhovali do Lípové ulice č.p. 1650. Právě tady se jim ve čtvrtek 6. července 1905 narodil jediný syn, který dostal jméno po otci, Bohumil. Rodina se ještě párkrát stěhovala, dokonce bydleli i v Karlově ulici, hned vedle domu s obchodem Františka Cacha, ale nakonec si našli velký a krásný byt na Královských Vinohradech na tehdejší hlavní Jungmannově ulici č.p. 1376, dnešní Vinohradské.

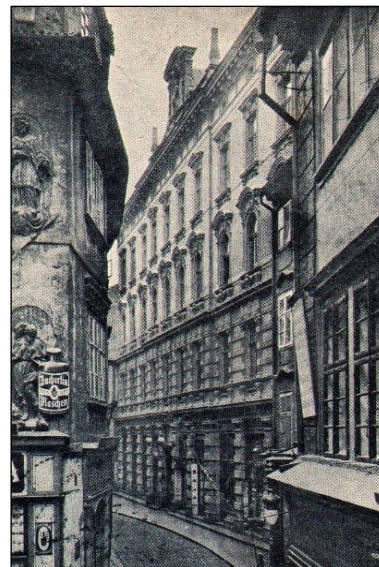
Otec Bohumil vedl klidný život a pracoval dlouhá léta v obchodě Františka Cacha. Ve svém oboru dosáhl pověsti slušného a poctivého obchodníka. byl na vrcholu sil, bylo mu 38 let a uvažoval o tom, jak by jednou vedl vlastní podnik. Zlom přišel se vznikem Československa. František Cach již takové ambice neměl a tak se rozhodl firmu prodat.

AP0317 - akcie L.C.Smith & Corona Typ. Inc., 1935

Původní rohový dům u Modré štičky, do roku 1903

Karlova č.p. 223, kde bylo i papírnictví

Karlova ulice po roce 1910. Uprostřed je obchod papírem Slavík a Löbl, na místě kde byl původně F. Cach a papírnickví B. Jarolímk, záběr z roku 1941 (AHMP)

TELEFON 898

ODBOBNÝ ZÁVOD PAPIRNICKÝ
BOH. JAROLÍMEK
 dříve FR. CACH
 PRAHA-I., KARLOVA UL. ČÍS. 30.
 Účet pošt. spoř. čís. 1798.

Potřeby pro technické kanceláře a pisárny.
 Sklad rychle snímá cihlo světlotiskového papíru nejlepší jakosti.

Rychlopsací stroj
 CONTINENTAL:
 s viditelným písmem, dosud
 nejdokonalější a nejnovější
 soustavy.

Uyznaménán na světoých výstavách v Bruselu a Turýní nejvyšší cenou GRAND PRIX.

Společně jednali o této možnosti od roku 1919 a ke sjednání konečné dohody došlo o rok později. V sobotu 10. července 1920 ohlásil Bohumil Jarolímek, že bude v Karlově ulici č.p. 223, nově provozovat obchod se zbožím smíšeným. Nejde o omyl, nezměnil se na koloniál, ale takto zněla úředně živnost provozující jak čistě papírenský závod tak obchod s kancelářskou technikou. Vznikl Jarolímkův odborný závod papírnický pro pisárny a kanceláře.

TELEFON ČÍS. 898.

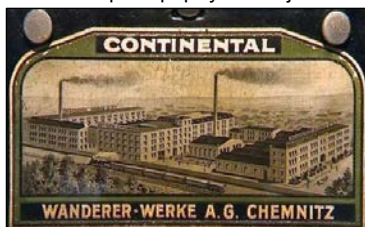
ODBOBNÝ PAPIRNICKÝ ZÁVOD
 PRO PISÁRNY
 A KANCELÁŘE TECHNICKÉ.

B. Jarolimek

V PRAZE-I.,
 Karlova ul. 30.

Firemní dopisní papíry. První je z roku 1920 odkazující na původní firmu Cach, druhý z roku 1922 je s Cachovou medailí, ale už bez odkazu < Psací stroj Continental a štítek, který byl na plášti před mechanikou nad klávesnicí stroje, 1922

Po vzniku republiky nastalo rychlé zakládání mnoha firem, které potřebovaly nejen papír a kancelářské potřeby, ale také kvalitní psací stroje a právě ty se rozhodl Bohumil Jarolímek nově ve svém obchodě nabízet. Z počátku šlo o psací stroje „Continental“, které vyráběla továrna firmy Wanderer Werke AG v Saské Kamenici (Chemnitz). První stroj v této továrně vznikl v roce 1900 a od roku 1903 byla zahájena sériová výroba.

Z počátku neměl žádné výhradní zastoupení, byl řadovým prodejcem. Německé stroje tu byly zaváděny už před válkou a také jejich cena byla z počátku příznivější, než u těch dovážených z USA. Prodejců i dovozců bylo mnoho. Jedním z prvních dovozců psacích strojů z USA byla Československá obchodní společnost Americká. Vznikla v roce 1919 jako dceřiná společnost firmy, kterou v USA založil kapitán Emanuel V. Voska. Její záměr bylo zastupovat u nás americké výrobce a současně vyvážet zajímavé exportní zboží od nás do zámoří. Firma nalákala i řadu akcionářů a zpočátku dosáhla značného zisku. Jenže vše byla jen zástěrka. Ve skutečnosti kryla firma svými obchody činnost naší tajné služby. Voska patřil v USA k vlivným Čechoameričanům a stál za uvedením Masaryka k prezidentu Wilsonovi. Podporoval Maffii a stál u zrodu nejen Československa, ale právě i její tajné služby. V pražské prodejně se dala koupit plnicí pera a psací stroje firmy Underwood.

Jarolímek byl malým obchodníkem a prodejem strojů dokázal vytvářet stálý zisk, který investoval zpět do firmy.

Jeho podnik byl malou živností, bez povinnosti zápisu do firemního rejstříku, nebyl tzv. protokolovanou firmou. Systém zápisů firem do obchodního rejstříku byl zaveden obchodním zákoníkem z roku 1863 a upraven v roce 1903. Tehdy byl zaveden systém nových oddílů, který funguje dodnes. Samostatný oddíl měla družstevní společenstva, akciové společnosti a nově povolené formy společností s.r.o. Do oddílu A se pak zapisovali kupci jednotlivci nebo veřejné obchodní společnosti. Pokud měla firma společníky, musela být zapsána, ale samostatně podnikající živnostník měl tu povinnost až od určité výše obrátu a daně, resp. tzv. ryzího výtěžku. Toho Jarolímek zatím nedosahoval.

Jarolímek byl zdatný obchodník, jeho obchod se rozvíjel a zdárně prosperoval. Vydělané peníze uměl správně investovat. Vlastnil různé cenné papíry, např. několik set kusů akcií České průmyslové a hospodářské banky nebo výhodné státní dluhopisy.

V roce 1921 za ním přišel jeho bratr František, aby mu půjčil na koupi domu. Naskytla se mu příležitost, aby se v Praze usadil. František Jarolímek vystudoval farmacii a po studiu odešel na umístěnkou do východních Čech. Od 1. ledna 1922 vznikla tzv. Velká Praha, která spojila okolní obce do hlavního města a změnila i podmínky k provozu lékáren v Praze. František si vyhlédl dům v Karlově ulici č.p.188, který mohl koupit a mít tam svoji lékárnu. Obrátil se na svého bratra o pomoc s půjčkou. Ten mu rád vyhověl, jenže do obchodu vstoupila jeho žena Luisa, tedy Aloisie Jarolímková. Prosadila si, že Bohumil koupí dům sám a na Františka se převede až bude schopen celý dům zaplatit. Mezitím přesvědčila manžela, aby dům přepsal na ní. Jediné co prosadil ve prospěch Františka a jeho nezletilého syna, bylo předkupní právo na dům a nájemní smlouva na byt a prostory lékárny za roční nájemné 1.840 Kč uzavřená 23. listopadu 1923. Jak už to bývá, tato aféra vyvolala desítky let trvající nevráživost a nesvář, který se vlastně urovnal až na svatbě Františkova syna. Zmínka o této aféře je na místě, protože i tento dům měl v dalších letech vztah k firmě Bohumila Jarolímka. Byla zde mechanická dílna a dům sloužil i jako jištění při úvěru, ale k tomu se dostaneme.

Lékárna „U Karlova mostu“ v Karlově ulici č.p.188/4, kterou měl Fr. Jarolímek až do února 1948 (AHMP)

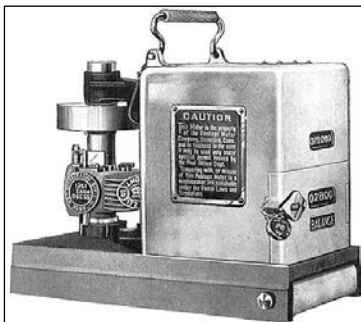
Bohumil Jarolímek (1880-1960)

Aloisie Jarolímková (1884-1954)

Příležitost k velkému obchodu však v životě Bohumila Jarolímka měla teprve přijít. Věnoval se prodeji kancelářských strojů, ale v daleké Americe se už zaváděly tzv. adresovací stroje a také tzv. výplatní stroje pro poštovní provoz.

Když v roce 1837 představil veřejnosti Rowland Hill svoji poštovní reformu, která byla schválena parlamentem netušil, jak velký bude mít dopad. V pátek 1. května 1840 byla vydána v Británii první poštovní známka světa tzv. black penny. Jde dosud o jedinou zemi, kde na známkách není uvedeno jméno státu, ale jen obrys hlavy královny. Zlevnění poštovních služeb znamenalo rozmach poštovní přepravy. Za pouhých padesát let však celosvětově vrostlo množství zásilek do té míry, že doručování zásilek se prodlužovalo a bylo nutné zavést mechanické pomocníky. Expedice, třídění, rozesílání dopisů nebo pohlednic, telegramů a dalších zásilek se stávalo časově neúnosným. Po 1. světové válce se ještě prohloubil styk mezi Evropou a Amerikou a bylo už nezbytné do poštovního provozu zavést stroje, které by urychlily práci s vyřizováním zásilek.

Razítkovací stroj Pitney-Bowes, 1920

Tak jako u psacích strojů, vznikaly první pokusy s výplatními stroji už v 19. století. V roce 1901 si nechal v USA patentovat svůj výplatní stroj Arthur H. Pitney. V roce 1908 si nechal podobný stroj na razítkování patentovat Walter H. Bowes, ale poštovní správa USA mu nepovolila jeho užívání. V letech 1915-1919 stoupl počet zásilek do takové míry, že pošta začala hledat cestu jak provoz zefektivnit práci svých zaměstnanců. Proto přijala návrh na používání speciálních razítkovacích strojů. Sněmovna reprezentantů USA přijala 15. března 1920 zákon, který umožňoval automatické vyplácení zásilek.

Oba muži založili firmu Pitney Bowes Postage Meter Company, která zavedla výrobu strojů a uvedla je do poštovního provozu. K prvnímu použití došlo 16. listopadu 1920.

Zavedení výplatních otisků v poštovním provozu projednávala Světová poštovní unie (UPU) už na svém kongresu v Madridu v roce 1920. V tomto roce se členem unie stalo také Československo. Po USA došlo k výrobě výplatních strojů i v dalších státech světa.

V Evropě bylo první zemí používající výplatní stroje Norsko a to už v roce 1903. Byly to však vlaštovky, které z pozdějšího hlediska byly technicky i funkčně neúčinné. Až do roku 1920 se v Evropě dělaly pokusy, ale na široké rozšíření se nepešlo a za války na další rozvoj nebyl čas. Po válce a obnovení poštovního provozu se znovu přistoupilo na možnost zavedení, zejména po zkušenostech z USA.

Technicky bylo nejdále asi Německo. Zde razítkovací a výplatní stroje vyrábělo více podniků. Firmy Anker a Bafra už v roce 1922 vyvinuly první prototypy, předvedené poštovní správě. Anker-Werke A.G. Bielefeld a Bafra Maschinen G.m.b.H. Berlin vyráběly kancelářské a počítací stroje a bylo zbytečné, aby si konkurovaly. Na základě toho došlo k založení společné firmy Postfreistempler G.m.b.H. v Bielefeldu, která byla založena 11. července 1923 ještě za účasti továrny na hodiny Uhrenfabrik vormals L. Furtwängler Söhne A.G. Furtwangen a Říšské poštovní správy v Berlíně. Od roku 1923 byly výplatní stroje zavedeny v celém Německu a začala sériová výroba. V roce 1925 se změnil název firma na Francotyp G.m.b.H. a stroje získaly povolení pro Belgii a Rakousko.

Důležitý milník byl VIII. světový poštovní kongres ve Stockholmu a přijetí nové smlouvy z 28. srpna 1924, která v článku 42 povolila poštovním správám pro vyplácení listovních zásilek užívat otisky výplatních strojů a upřesnila podmínky užívání a kontroly výplatních strojů poštovní správou u jednotlivců v rámci světového poštovního provozu.

Zásadní pro zavedení výplatních strojů byly změny nejen v rámci UPU, ale i přístup několika málo lidí k těmto novinkám v oboru. Rakousko zavedlo první poštovní známky v roce 1850, ale systém státní pošty byl nepružný a plný byrokracie. Několikrát, už před 1. světovou válkou se snažilo několik osobností změnit systém, ale ke změnám prostě nedošlo pro absolutní nevěli nadřízených. Jedním z oněch progresivních úředníků byl Karel Dunovský. Narodil se 5. května 1878 v Plzni a po studiu gymnázia a právnické fakulty Univerzity Karlovy nastoupil jako úředník do pražského poštovního ředitelství. V letech 1914-1918 působil ve Vídni na ministerstvu obchodu, kam spadala i poštovní správa a kde předložil neúspěšně návrh nové koncepce celé poštovní správy.

Vznikem Československa bylo třeba oddělit stávající státní správu od Rakouské a to se týkalo zejména rezortu pošt a telegrafů. Při převratu hrála pošta zásadní komunikaci a Národní výbor si toho byl vědom. Po vyhlášení samostatnosti byl řízením poštovní a telegrafní služby pověřen JUDr. Maxmilián Fatka. Ten působil v letech 1906-1912 na ministerstvu obchodu ve Vídni v jeho poštovní sekci. V roce 1912 se stal přednostou presidia pražského poštovního ředitelství. Když se rezortu pošt a telegrafů ujal jeho první ministr, Jiří Stříbrný, ponechal Fatku v řízení pošt. Prvními nezbytnými kroky byl vznik Poštovní spořitelny k zajištění plateb a platebního styku na odděleném území, vydání prvních poštovních známek a zavedení nových tiskopisů a vůbec oddělení systému pošt z kolejí rakouského eráru. Naštěstí v novém státně převzali vysoká místa státní správy schopní úředníci, kteří změnili systém k lepší efektivitě a zvýšení kvality služeb. Proto také došlo k oddělení poštovní správy od státu. Od 1. ledna 1925 vznikl samostatný státní podnik Československá pošta, hospodařící jako běžná firma. Generálním ředitelem se stal JUDr. Fatka. V letech 1920-1921 a v roce 1926 byl dokonce naším ministrem pošt.

JUDr. Karel Dunovský (1878-1960)
sekční šéf a pozdější ministr pošt

JUDr. Maxmilián Fatka (1868-1962)

Ukázky zkušebních otisků pro jednání s klienty. Otisk České průmyslové a hospodářské banky a Pražských vzorkových veletrhů (archiv ČNB)

Na druhou stranu je ale nutno na rovinu říci, že smlouva mezi poštou a firmou Francotyp G.m.b.H. nebyla nevýhodnou, či že by měla poškozovat zákazníky, kteří si stroj u nás pořídili. V letech 1923-1931, tedy za pouhých 9 let byly zavedeny ve 22 státech světa a prodáno jich bylo přes 10.000 ks. V Československu byl zahájen provoz těchto strojů v září 1926 a to byly povoleny první dva stroje. Do konce roku byly zprovozněny další čtyři výplatní stroje a dalších 10 firem a úřadů čekaly na vyřízení objednávky a povolení pošty. Ale všechno pěkně postupně.

Na počátku roku 1926 začala jednání a do konce května byla uzavřena smlouva mezi ministerstvem a firmou Francotyp GmbH. Dovezeny byly první výplatní stroje a vyhotoveny rytiny pro zkušební otisky. Prvními zájemci byly zejména velké banky. Byla to Živnostenská banka v Praze, náš největší peněžní ústav, a také Česká průmyslová a hospodářská banka v Praze.

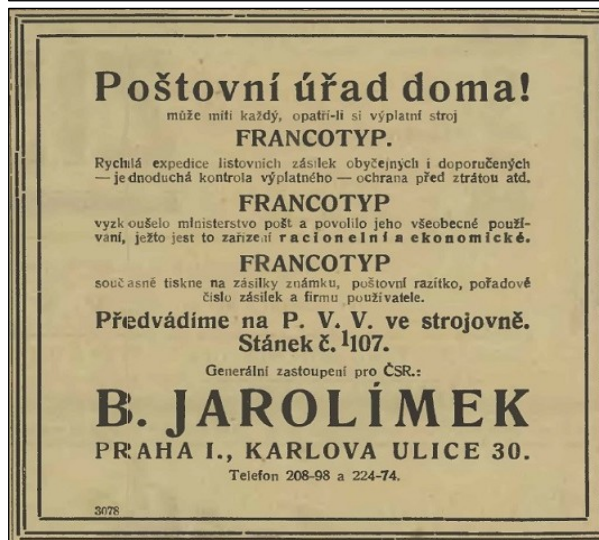
K zahájení zkušebního poštovního provozu strojů došlo v září, ale první zkušební otisky pocházejí z počátku června. Proč trvalo zahájení provozu tak dlouho?. Chtělo by se říci, že byly prázdniny a dovolené. Jistě, i to mohlo hrát jistou úlohu, ale nebyl to pravý důvod, tím hlavním bylo zajištění plateb pro celý obchod se stroji.

Předběžný zájem podniků a úřadů vypadal na to, že o výplatní stroje bude opravdu velký zájem. Na to se musel Jarolímek dobře připravit. Od svého začátku byl ve spojení s Českou průmyslovou a hospodářskou bankou, kde měl běžný účet a velmi dobré styky. Během června 1926 zde předložil vzorky otisků a požádal o úvěr v objemu asi 50 až 100.000 Kč pro transakce na nákupy strojů Francotyp. Návrh úvěru z počátku července byl ředitelstvem banky schválen 17. července 1926 ve výši 100.000 Kč. V interní zprávě pro ředitelství banky se uvádí, že úvěr bude sloužit výhradně pro nákup strojů Francotyp, které firma zaplatí předem hotově, čímž dostane výhodnější cenu. Objednávat však bude jen stroje u firmy již zákazníky objednané, takže nehrozí, že by kupovala na sklad. Výslovně se uvádí, že zákazníci budou pouze banky, pojišťovny, nemocenské pokladny, úřady a velké tovární podniky a to jen po předchozím povolení ministerstvem pošt. Proto by čerpaný úvěr byl vždy do jednoho měsíce splatný, protože tito objednatelé jsou schopni platit obratem. Cena jednoho stroje se uvádí v rozmezí 21 až 26.000 Kč, což byla opravdu nemalá investice.

Během srpna 1926 byla podepsána úvěrová smlouva a nebyl důvod proč dále zahájení provozu oddalovat. V pátek 3. září 1926 vyšel věstník ministerstva pošt a telegrafů č.44, oznamující zásady užití výplatních otisků a sděloval povolení strojů pro Živnostenskou a Českou průmyslovou a hospodářskou banku. Povolen byl jen stroj s elektrickým pohonem zvládající 4.000 otisků/hod. Zahájení proběhlo protokolárně za účasti poštovních úředníků v čele s Dunovským ve čtvrtek 16. září 1926 nejprve v Živnostenské bance a poté se delegace přesunula do České průmyslové banky. V obou případech byl stroj nastaven na nulu a první otisk byl určen pro Poštovní muzeum.

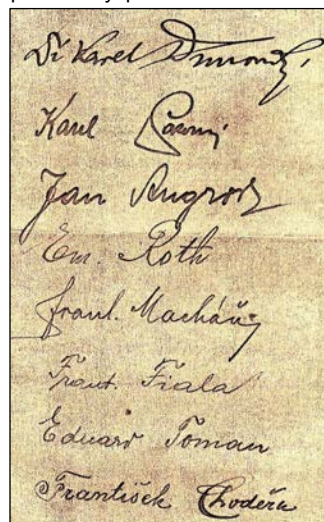
Hlavičkový papír firmy z roku 1924. Podpisy na protokolu ze dne zahájení provozu Francotypů v ČSR >

Inzerát na Francotyp z března 1927 a firemní otisk z roku 1929

Úplně první otisk ze zahájení provozu byl pro Poštovní muzeum

Otevřel jsem velkoobchod kancelářskými potřebami

v moderně zařízených místnostech

NA PERŠTÝNĚ ČÍSLO 15, B. JAROLÍMEK.

Generální zastoupení pro Č. S. R. známkových strojů „FRANCOTYP“ a psacích strojů „FORTUNA“.

1378

Výplatní stroje byly spuštěny ve zkušebním provozu. Pro rychlé osvědčení byl natrvalo povolen jejich řádný provoz v poštovním věstníku 18. listopadu 1926. Byl to od té doby spolehlivý způsob vyplácení poštovních zásilek.

Do konce roku byly zavedeny stroje do České banky Union a do České eskomptní banky v Praze. První velkou firmou byly tukové závody Jiří Schicht akc. spol. v Ústí nad Labem, ale také malé nakladatelství I. Buchsbaum se sídlem v Ostravě-Přívoze.

Další, kteří stroje objednali byla továrna na obuv T. & A. Baťa Bohumil Jarolímek ml.(1905-1930) ve Zlíně nebo Elektro-Lux v Praze.

Zavedení výplatních otisků, které se lišily vlastním reklamním přitiskem záhy přilákaly i první sběratele. Ti se snažili o podrobné zmapování druhů a rozdílů v jednotlivých otiscích. Zpravidla to bylo nějaké logo, jméno nebo grafická značka či reklamní text dané firmy nebo úřadu, ale také umístění čísla, rozdílů v rozpětí celého otisku a další detaily. Vznikla tak svébytná součást oboru filatelie, která má své příznivce dodnes. I díky jejich zájmu o firmu Bohumila Jarolímka vznikl tento článek.

V červenci 1926 byl mladý Bohumil podle zákona plnoletý, bylo mu 21 let a byl připraven převzít roli následovníka v otcově obchodě. Otec právě projednával úvěr v bance a vše směřovalo k zahájení francotypů u nás. Mladý Bohumil se rychle do jednání zapojil a brzy pronikl do nejmenších detailů. Byl po otci nadaným obchodníkem, takže si brzo získal, podle tehdejších zaměstnanců oblibu a důvěru zákazníků. Otec také všechno budoval jen proto, aby podnik časem předal synovi a on pokračoval v tradici. Mladý Bohumil byl plný nápadů, zejména reklamních a plánoval co dál.

Jenže syn nebyl tak úplně ve všem po otci. Otec byl poměrně silně nábožensky založený, patřil ke generaci klasických počtvých a solidních obchodníků a předpokládal, že všechno jednou předá svému synovi a proto byl také ochoten nad jeho chováním přivířit mnohokrát oči. Mladý Bohumil už od mládí pracoval v otcově firmě jako obchodní příručí, stal se jím už v roce 1923 a byl sám plný nápadů co a jak by se mělo dělat. Schopnosti měl, ale jak to však už bývá, jeho mysl byla částečně zaměřena jinam. Od mládí žil v hojném dostatku včetně podpory svých rodičů. Poměrně hodně se věnoval sportu, hrál celkem slušně tenis, byl členem jízdního Sokola, členem Yacht-klubu nebo Autoklubu RČS a dalších spolků. Od roku 1922 cestoval často po Evropě, zejména jezdil do Německa a do Polska. Nějakou dobu dokonce pracoval i v Německu. V devatenácti letech si udělal řidičský průkaz a začal jezdit autem. Díky tomu se dostal několikrát do hledáčku policie pro jízdu nedovolenou rychlostí, za což byl v řadě případů pokutován. Jeho otec dokonce vydal policejnímu ředitelství prohlášení, že ručí za veškeré škody, které syn způsobí. Spolu s otcem si pořídili i zbrojní pas a s ním několik loveckých pušek. Bohumil byl díky svým sportovním a společenským aktivitám velmi oblíben v pražské společnosti a stal se typickým příkladem tzv. zlaté mládeže. Byl v celku pohledný mladý muž s modrými očima a nevinným pohledem a této své vizáži zdatně využíval nejen při uzavírání obchodů, ale i v kontaktu s nejednou mladou dívkou, pro které byl jako syn zámožného obchodníka zajímavou partií.

Pro firmu byl zásadní nejen rok 1926, kdy se zavedly francotypy, ale zejména rok následující. Bohumil Jarolímek st. podnikal samostatně od roku 1920, kdy koupil Cachův obchod. Jako neprotokolovaný obchodník byl zapsaným živnostníkem a jeho firma zněla „B. Jarolímek“. Jako dovětek odlišující svou firmu od konkurence uváděl papírnickví nebo odborný závod papírenský. V rámci živnosti užíval zkratku „Papír B. Jarolímek“. Asi od roku 1924 se objevuje i „velkoobchod kancelářskými stroji“, to když zvětšil obchod nejen o prodej strojů Continental, ale získal i generální zastoupení německých psacích strojů Fortuna a počítacích strojů Monos. Jeho aktivity v prodeji strojů sehrály také roli i v získání zastoupení od Francotypu.

Bohumil Jarolímek dosáhl v roce 1927 předepsaného obratu pro povinný zápis do rejstříku. Jenže právě zde je určitá změna, téměř změna osob. V pátek 17. června 1927 byl podán k obchodnímu soudu v Praze návrh ohlašující zápis firmy. Navrhovatelem byl ale Bohumil Jarolímek mladší a ne jeho otec. V návrhu se výslovně píše: „*Podepsaný Bohumil Jarolímek mladší oznamuji zdvořile, že v Praze I., Na Perštýně čís. 15 provozuji velkoobchod kancelářskými potřebami, kteroužto živnost*

Bohumil Jarolímek ml.(1905-1930)

Společná fotografie otce se synem datovaná 24. prosince 1928

Zaměstnanci firmy B. Jarolímek, mladý šéf sedí uprostřed, Věra Chudáčková zcela vpravo, ostatní neidentifikováni, asi rok 1928

jsem u Pražského magistrátu řádně opověděl.“ Svoji živnost ohlásil ve skutečnosti u živnostenského úřadu až 6. srpna 1927. O 2 dny později se přihlásil i u Berní správy v Praze k dani výdělkové. Po delší proceduře byla do firemního rejstříku zapsána firma pod oficiálním názvem „B. Jarolímek, velkoobchod kancelářskými potřebami v Praze I., Na Perštýně č. 15.“ až v pátek 2. prosince 1927.

Takže vlastně existovaly dvě firmy B. Jarolímek. První patřila otci a provozovala papírnictví a obchod stroji v Karlově ulici. Druhá firma, kterou vlastnil syn a byla velkoobchodem, sídlila v ulici na Perštýně. Přesto víme, že už v roce 1924 otcova firma nesla přídomek „velkoobchod“.

Stejně tak bankovní záznamy při sjednání úvěru hovoří o velkoobchodu, ale na adrese Karlova č.30. Zmatek mezi jmény lze částečně vysvětlit, ale míra dohadů částečně zůstává. Otcovi patřila původní, neprotokolovaná firma. Když začal obchod se stroji Francotyp, stoupl mu výrazně obrát, takže se měl zapsat do firemního rejstříku. Malý krámk v Karlově ulici nestačil jako předváděcí místnost a Jarolímek musel najít větší a reprezentativnější prostory. Ty by stejně musel nechat zapsat jako svůj pobočný závod a tak nechal syna, aby si založil svoji živnost. Celý velkoobchod díky zvyšujícímu se obratu by podléhal stejné zápisu do rejstříku a tak celou agendu převedl rovnou na syna. Důkazy k tomu nejsou, ale další vývoj událostí v letech 1926-1928 tomu nasvědčuje.

Jarolímek našel pro novou prodejnu prostory v ulici Na Perštýně 15 č.p. 349. Ten byl postaven v roce 1903. Dům koupila 13. února 1926 Nemocenská pokladna pomocníků při měšťanském společenstvu hostinských a výčepníků v Praze a patřil jí až do roku 1949, kdy přešel na Ústřední národní pojišťovnu v Praze. Výše prvního nájemného není zjištěna, první údaj je až za rok 1931 ve výši 57.029,60 Kč ročně.

Z průběhu událostí se dá zjistit, že ještě v prosinci 1926 byl na staré adrese v Karlově ulici, ale už se uváděl jako velkoobchod. Na jaře 1927 se firma poprvé účastnila Pražských vzorkových veletrhů. Ty se konaly vždy na jaře a na podzim na starém výstavišti v Holešovicích. Až v roce 1928 byl postaven nový Veletržní palác, čímž se značně rozšířil potenciál pro vystavovatele. Veletrhy se konal jak v průmyslovém tak i veletřním paláci a hlavně na volné ploše mezi oběma paláci.

V červnu 1927 došlo na úpravu prostorů v domě na Perštýně. Veškeré vnitřní zařízení včetně výlohy provedla firma Vratislava Hamana z Košic a v červenci 1927 vyšlo oznámení o otevření nových prostor velkoobchodu. Teprve v srpnu požádal mladý Jarolímek o vydání živnostenského listu, ale na nová firma už zdárně obchodovala.

Zájem o výplatní stroje byl poměrně značný. Firma tedy kromě veletrhu pořádala menší výstavy v dalších městech např. v Ústí nad Labem. Za tím účelem bylo pořízeno několik automobilů. Z počátku to byl jeden osobní vůz se kterým jezdil mladý Jarolímek a nákladní dodávka Praga Piccolo, jejíž karoserii speciálně upravil známý karosář Oldřich Uhlík.

Mladý Jarolímek se obchodu poměrně zdatně ujal a podle slov zaměstnanců byl jimi velmi oblíben. Firma měla 12 zaměstnanců a roční obrát prodaného zboží rapidně stoupal.

Dostupné bilance uvádí roky:

1926	2.032.000 Kč *	1928	5.076.450 Kč
1927	2.538.900 Kč	1930	7.200.000 Kč

* uváděny bilance velkoobchodu Na Perštýně, ale v roce 1926 ještě neexistoval, rok 1929 chybí.

S nárůstem prodaných strojů se projevila i větší potřeba firmy po úvěru na proplácení faktur za nakoupené stroje. V rámci obchodů s výplatními stroji měla firma Francotyp Berlin vyhrazen v České průmyslové banky eskontní úvěr ve výši 300.000 Kč pro akcepty podniku Jarolímka. Z Berlína oznámily ke konci roku 1927, že již nehodlají nadále žirovat akcepty od Jarolímkovy firmy a proto se dohodl s bankou, že mu bude místo eskontního úvěru určeném Francotypu nově povolen úvěr v jeho běžném účtu na 250.000 Kč. V lednu 1928 došlo k přeměně na garanční úvěr, který byl schválen na protokolovanou firmu, přestože původní úvěr byl ještě na otcův podnik. V jedné (ne zcela přesné) interní zprávě banky se dokonce uvádí, že majitelem obou firem je Bohumil Jarolímek, myšleno starší. Posouzení rozdílů mezi otcem a synem asi bylo fyzické, ale v dokumentech to tak snadné rozhodně nebylo.

Jarní vzorkový veletrh se konal ještě v průmyslovém paláci, ale zájem o výplatní stroje stoupl natolik, že firma už 15. března 1928 žádala banku o zvýšení úvěru na 600.000 Kč. Ten podzimní už probíhal v novém veletržním paláci, otevřeném k 10. výročí republiky.

Mezi pozitiva, které výplatní stroje přinášely totiž patřila kromě jejich efektivity a úspory práce také finanční rentabilita. Ministerstvo pošt a telegrafů povolilo svým výnosem ze dne 23. června 1927 č. 24.706 XIII-27 majitelům francotypů 1% provizi z částky, kterou zaplatily na poštovním. V praxi se jim tak část nákladů vracela a používání strojů bylo výhodnější než používání poštovních známek. Po roce 1932 se sazba snížila na ½%, ale i tak byl zájem.

Výloha a firemní štít obchodu B. Jarolímka v domě Na Perštýně č.p. 349/15

Karoserii Praga Piccolo vytvořil Oldřich Uhlík v roce 1928

Filiálka Brno byla v České ulici č.8

Čas nás posune ke konci roku 1928. Tehdy došlo k důležité události. Bohumil Jarolímeček starší uzavřel se svým synem v sobotu 15. prosince 1928 smlouvu, kterou přistoupil do jeho firmy. Ta se změnila na veřejnou obchodní společnost, kterou vlastnili rovným dílem oba Jarolímkové. Změny byly ohlášeny jak magistrátu, tak obchodnímu soudu s tím, že vstupuje v platnost od 1. ledna 1929. Otec jako svůj přínos vložil do firmy svoji původní neprotokolovanou firmu, kterou k uvedenému datu nechal zrušit. Co bylo důvodem spojení obou firem? Zdánlivě nicotná okolnost. Majitel domu v Karlově ulici totiž vypověděl nájemní smlouvu na papírnický obchod a musel tak hledat nové prostory. Mohl by si snadno najít jiné prostory, ale neměl k tomu důvod. Velkoobchod na Perštýně se zavedl a prosperoval. Zde možná můžeme najít ještě jeden důvod, proč po určité době existovaly firmy dvě. Otec si nemusel být příliš jist, zda zastoupení Francotypů a jejich prodej bude mít tak velkou odezvu a nechtěl ohrozit pověst své firmy. Současně chtěl dát synovi prostor k podnikání a kdyby se mu nedařilo, jistě by ho podržel. Když se stalo generální zastoupení úspěšným a současně došlo k potřebě najít nové prostory, rozhodl se pro spojení obou již zavedených značek pod jedno jméno. Je to pochopitelně pouze domněnka, ale může být pravdivá.

Psací stroj L.C. Smith a reklamní krabička na kovové sponky, asi kolem r.1936

Dopravní letadlo Ford 5 AT-C na státním letišti ve Kbelích, jaro 1930

Na rok 1929 se firma přihlásila u Berního úřadu k placení všeobecné výdělkové daně, která byla předepsána z ryzího výtěžku nejméně ve výši 50.000 Kč. Přistoupením společníka vykazovala firma v bilanci za rok 1928 vklady společníků ve výši 1.118.379 Kč, zásoby ve výši 900.000 Kč a čistý zisk za rok 1928 ve výši 794.953 Kč. Celkové čisté jmění firmy dosáhlo částky 2.364.739 Kč. To bylo na poměrně malou firmu s jedním obchodem a dvanácti zaměstnanci velmi dobré číslo.

Zrušením neprotokolované firmy B. Jarolímeček přešly všechny dosavadní obchody na velkoobchod, tedy společnou firmu. Také dosavadní běžný úvěr ve výši 100.000 Kč banka převedla. V průběhu roku 1929 se podařilo firmě uzavřít novou smlouvu o generálním zastoupení psacích, sčítacích a účtovacích strojů firmy L. C. Smith & Corona Typewriter Inc., New York. Díky tomu musela zvýšit své skladové zásoby strojů a přirozeně požádala banku o zvýšení úvěru. Jako solidnímu klientovi byl přirozeně schválen.

Do konjunktury přišel náhle černý pátek 24. října a po něm ještě větší propad v úterý 29. října 1929. Krach burzy začal světovou hospodářskou krizi. Ta se na naši ekonomice projevila až se zpožděním, asi v polovině roku 1930. Domácí firmy do té doby krizi vůbec nepoznaly nebo jen velmi vzdáleně, úpadkem svých zahraničních partnerů a poklesem tržeb.

Podniku otce a syna Jarolímkových se, ale dotkla zcela jiná a nečekaná událost. Léto bylo v plném proudu, pozvolna se přiblížil konec prázdnin a dovolených. Bohumil Jarolímeček ml. a jeho dobrý kamarád JUDr. Antonín Hammerle byli na společné cestě po Itálii, ze které se vraceli do Prahy. Hammerle byl koncipientem u známého advokáta JUDr. Melana z Prahy, ale současně byl i společníkem v jedné brněnské firmě s kancelářskými stroji. Jarolímeček v Brně otevřel v roce 1929 svoji filiálku. Byla to vlastně jen malá kancelář a vzorkovna. Úředně nebyl u soudu v Brně ani zaregistrován jako pobočný závod. Možná, že právě firma JUDr. Hammerleho nabídla spolupráci, protože na téže adrese byl později jiný obchod se stroji.

Oba kamarádi se rozhodli, že si ještě prodlouží prázdniny a ještě si zaletí na víkend do Brna. Hammerle měl v pondělí nastoupit do kanceláře. Jejich cesta byla mnohem víc za zábavou než za obchodem, ale Jarolímeček ve firmě oznámil, že do Brna letí pracovně. V kanceláři ČSA si koupili letenky a odjeli do Kbel, kde už stálo připravené letadlo. Bylo 22. srpna 1930.

Československé státní aerolinie byly státní leteckou společností, která vznikla 6. října 1923 s domovským letištem Kbely. V roce 1928 uvedla společnost Ford na trh nové třímotorové dopravní letadlo Ford 5 AT Tri Motor s kapacitou 14 cestujících. V rámci předváděcích letů po Evropě byl představen i v Praze, kde ho 21. října 1929 zakoupilo Ministerstvo veřejných prací pro státní aerolinie. S poznávacími znaky OK-FOR byl zapsán do registru 23. dubna 1930 a do onoho srpnového dne nalétal 249 hodin na celkem 80 letech, kterými přepravil 382 cestujících. Na letišti čekalo dalších 11 osob včetně obou kamarádů.

Letadlo přiletělo krátce po poledni z Bratislavy s mezipřistáním v Brně a ve tři hodiny se mělo vrátit zpět. Mechanik, který letěl s pilotem připravil letadlo ke startu a cestující nasedli do letadla. Zkušený pilot rtm. Josef Sedlář nastartoval a letadlo se v 15:05 hod. vzneslo směrem k Brnu. Těsně před odletem dostal pilot zprávu o tvořící se oblačnosti, byť při cestě do Prahy viděl jen bezmračnou oblohu. Bohužel tehdy nebyla letadla ještě vybavena radiostanicemi a tak je nemohl nikdo varovat. Asi 30 min. po startu se nad Českomoravskou vrchovinou dostaly do silné bouřky. Pilot let odklonil nejprve se snažil stoupat nad mraky. Když zjistil, že jsou příliš vysoko, začal klesat a chtěl je podletět. V hustém dešti se snažil spatřit nějaký orientační bod, který by mu upřesnil polohu. Letci v takovém případě klesali hodně nízko, aby třeba podle železniční trati našli nádraží a jméno místa kde jsou. Zahlédl trať i nádraží, ale přes hustý déšť nepřečetl jaké, proto se rozhodl obrátit se a proletět okolo budovy znovu. Nakláněl letadlo zvolna doleva. V poslední chvíli si všiml 35 m komína městské cihelny v Bedřichově u Jihlavy. Ostrým manévrem se mu sice vyhnul, ale v nízké výšce asi 20 m ztratil rychlost a zřítíl se do areálu cihelny. Bylo 15:45 hod.

Trosky letadla v Bedřichově den po havárii, 1930

Nárazem se vzřalo palivo a letadlo začalo okamžitě hořet. Lidé z cihelny a blízkého okolí se hned k havárii seběhli. Pilot, mechanik a dva cestující byli na místě mrtví. Ostatní byli s těžkými popáleninami převezeni do jihlavské nemocnice, ale osm z nich zemřelo během pár následujících hodin a dní. Mezi mrtvými byl Bohumil Jarolímek i Antonín Hammler. Jediný kdo přežil byl prof. Vojtěch Kraus, který měl to štěstí, že vypadl když se letadlo při nárazu rozlomilo a odnesl to jen pohmožděním končetin a slabým otřesem mozku.

Na místo nehody se dostavila vyšetřovací komise, státní zástupce JUDr. Znojenský, technický ředitel aerolinií Ing. Stočes, ředitel letiště Kbely Ing. Trkna a Brno Ing. Polák. Druhý den přijel ministr veřejných prací Jan Dostálek s novináři. Dorazil též zástupce firmy Ford pan Higgs z Londýna. Za příčinu nehody byla označena nešťastná náhoda a vliv počasí. Pilot Josef Sedlář byl zkušeným polním letcem, který měl nalétáno přes 300.000 km.

Zpráva o špatném počasí dorazila do Kbel krátce po startu letadla. Bohužel radiostanice v letadle umožňovala jen vysílání, ale ne příjem zpráv a patřila k nepovinnému vybavení. Radionavigace byla tehdy ještě v plenkách. I na základě této nehody se do 2 let stala rádia v letadlech běžnou součástí. Trosky letadla Ford, jehož nákup byl ve své době kritizován, byly rozebrány a odvezeny do Prahy. Škoda na letadle byla vyčíslena na 2.124.294 Kč a letadlo bylo jako neopravitelné zcela odepsáno a 27. září 1930 vyřazeno z registru.

Dohrou pádu letadla byly spory pozůstalých s nároky za odškodnění. Cestující tehdy nebyli povinně pojištěni, což vedlo k tahanicím mezi pojišťovnou a leteckou společností, které vedly až k dlouhým soudním sporům. Po třech letech dostal Bohumil Jarolímek za smrt svého syna odškodnění 250.000 Kč. Stejně jako u zavedení radiostanic do letadel, bylo výsledkem těchto sporů zavedení povinného pojištění osob cestujících letadly. Nehoda letadla v Bedřichově u Jihlavy, při němž zahynulo celkem 12 lidí, bylo největší leteckou nehodou v Československu až do pádu letadla v Hostivici u Prahy v lednu 1954.

Pohřeb syna byla zejména pro otce zdrcující rána. Jeho tělo bylo převezeno do Prahy a pohřbeno na vinohradském hřbitově. Jak psaly noviny, byl nepřehlednými zástupy lidí přeplněn celý hřbitov a doprovázen mnoha činovníky sportovních spolků, Yacht-klubu, Autoklubu a čestnou stráží sokolských šavlařů. Asi někdy koncem roku 1930 nechal Bohumil Jarolímek k uctění památky svého syna vyrobit stříbrný pohár, který po něm pojmenoval. S určitou částkou ho předal tenisovému klubu v Modřanech, který vyhlásil turnaj o Jarolímkův pohár mezi pražskými tenisovými kluby.

Pro Bohumila Jarolímkův byly však mnohem horší nacházející dny. V říjnu 1930 vynechal jedinkrát účast na podzimním vzorkovém veletrhu. Firma, ale nabízela stroje dál ve svém obchodě. Spolu se ženou se stali dědici synova majetku, který pozůstalostním řízením byl rozdělen rovným dílem. Otec se stal jediným společníkem firmy a 18. června 1932 byla firma opět změněna na podnik jednotlivce. Než byla pozůstalost vypořádána řídil celou firmu tak nějak ze setrvačnosti, ale přestože byla krize, zájem o stroje a kancelářské potřeby byl trvalý. Podle údajů v roce 1931 zaměstnával 13 osob z toho 10 úředníků a 10 obchodních cestujících. Přesto nejevil o firmu nějakého velkého zájmu, spíš udržoval chod, ale další rozvoj neplánoval. Dokonce ho několikrát navštívil zástupce banky, aby projednal další úvěrové obchody. Jarolímkův nezastihl a tak mu účetní, ač nerad, sdělil šéfův nezáměr vést dále podnik a později mu sám Jarolímek řekl, že vážně zvažuje prodej firmy.

Jen díky velkému pochopení zaměstnanců a jejich pili byl obchod veden s dřívější pečlivostí a dokonce firma bránila své pozice před fámami v tisku. Jedna taková zpráva sdělovala, že ministerstvo pošt a telegrafů podniká zkoušky s novými modely výplatních strojů a vyjednává se zdejšími továrnami o možnosti převzetí výrobní licence. Jarolímkův podnik dementoval tyto zprávy tiskem s tím, že není žádných důvodů k nespokojenosti úřadů se stroji Francotyp a že zcela určitě nedojde k zavedení žádného jiného stroje. Od zavedení výplatních strojů tu byly ze strany jiných prodejců a výrobců pokusy o zrušení dovozního monopolu, ale i přes tyto snahy se to do roku 1946 nikdy nepodařilo změnit. V září 1931 bylo páté výročí zavedení výplatních strojů a tak firma vydala drobný inzerát, kde prezentovala velkou spokojenost uživatelů i poštovní správy se stroji a uvedla, že se jich od doby jejich zavedení v roce 1926 dosud zavedlo a stále se používá na 500 kusů v celé republice.

V letech 1931-1934 firma sice omezila jednání a otázky bankovních úvěrů, ale přesto se musela těmito otázkami zabývat. Vzhledem k tomu, že se jednalo o podnik jednotlivce, byl do majetku firmy bankou započítávám i osobní majetek Jarolímkův a jeho ženy. Ten sloužil jako záruka za úvěry. Nešlo o žádný malý obnos. Luisa měla kromě domu v Karlově ulici oceněný na 1.500.000 Kč ještě vilu v Modřanech a nějaké pozemky za 500.000 Kč. Kromě toho měla firma svoje vybavení, mechanickou dílnu a stroje na opravy za 513.000 Kč a tak celkové čisté jmění podniku Jarolímkův bylo v roce 1931 odhadnuto na 4.303.000 Kč. Běžný úvěr ve výši okolo 100.000 Kč tak byl jen zcela zanedbatelnou záležitostí.

V uvedeném období dosahovaly provozní náklady částky asi kolem 1.500.000 Kč ročně. Trvalým nákladem byla hlavně reklama a inzerce v pravidelném objemu kolem 90-120 tisíc, nájemné okolo 45-57 tisíc Kč. Poměrně stabilní, ale vysoké sumy se uvádí za provize dané prodejcům. Ročně šlo o 250-300.000 Kč. Největším nákladem byly mzdy a služné personálu, které za rok 1931 dosáhlo 523.312,40 Kč, přičemž mechanikům z toho připadlo 226.000 Kč. Z dostupných údajů v tabulce si lze udělat představu o provozu firmy v tomto období.

rok	roční obrat	hrubý zisk	čistý zisk	zásoba zboží	placené daně
1931		1 757 467,23 Kč	19 742,18 Kč	1 775 709,90 Kč	261 655,00 Kč
1933			85 327,73 Kč	1 176 482,00 Kč	
1934	3 537 963,18 Kč	1 240 144,59 Kč	166 128,23 Kč	1 077 536,60 Kč	29 626,85 Kč
1935	4 309 780,54 Kč	1 418 244,49 Kč	170 460,72 Kč	1 172 203,35 Kč	230 553,15 Kč
1936	5 676 402,85 Kč	1 920 912,70 Kč	520 880,90 Kč		315 483,25 Kč

Chybějící údaje se nepodařilo dohledat. Rok 1932 chybí úplně. Z přehledu je však vidět poměrně stálý objem zásob zboží, ale každým rokem narůstající obrat i hrubý zisk. Čistý zisk je údaj po úhradě daní.

Jarolímkův pohár v tenisu, 1931

Francotyp

B. Jarolímek
Praha, Perštýn 15.
Tel. 208-98, 224-74, 307-50.

Vánoční dar pro celý život
jest americký přenosný psací stroj
SMITH PREMIER

v elegantním kufříku (žádné hračky) již
od Kč 1500,-

Generální zástupce pro ČSR
B. Jarolímek, Praha I.,
Na Perštýně 15. Telef. 20898, 22474, 30750.
Vše pro kancelář.

Období let 1935-1937 přineslo lepší náladu v podnikání. Krize postupně ustupovala a začalo nejen oživení obchodu, ale i zájem o nové stroje. V roce 1932 přišel Jarolímek s další novinkou, nabízel výměny starých strojů za nové. Přirozeně nešlo o bezplatnou výměnu, ale byl to další impuls pro zájemce o novější stroje. V roce 1934 bylo v podniku zaměstnáno 14 lidí a Jarolímek se začal přece jen více starat rozvoj podniku, který byl v té době mezi nejlepšími velkoobchody s kancelářskou technikou v celé zemi. Opět po čase se objevila „zaručená“ zpráva, že prý jedná o prodeji svého podniku a má dokonce několik vážných zájemců. V roce 1934 to bylo ještě dost předčasné, ale pravdou je, že ho myšlenka na prodej podniku neopouštěla.

V roce 1936 už zaměstnával 24 osob, posíleny byly zejména dílny pro opravu strojů. Zvětšil se i autopark. Kromě původní dodávky měla firma již tři osobní automobily. Ke konci roku 1935 měl na zásobách za 1.244.884,50 Kč strojů Francotyp a psacích strojů Smith Premier a různých kancelářských potřeb za 318.052,25 Kč. Hodnota strojů, které firma vykazovala v bilancích byla počítána z ceny nákupní včetně všech dovozních a celních poplatků, snižena o 25% pro případ nutnosti snížit cenu. To bylo značné podhodnocení hodnoty strojů, protože firma všechny stroje prodávala se 30%, ale některé dokonce až se 100% ziskem. Za rok 1936 byl dosažen průměrný 33% zisk a to jen na psacích strojích. Podle bilance měla přes tisíc menších zákazníků, kteří jen za psací, menší počítačové a kancelářské stroje utratili 355.000 Kč. Mezi velké zákazníky patřily zejména úřady. V roce 1936 koupilo ministerstvo financí všech strojů za 112.390 Kč, nechybělo ani ministerstvo školství, sociální péče, Zemský úřad v Praze a mnoho dalších. Za rok 1936 vyplatila firma na provizích 302.000 Kč a na mzdách 260.040 Kč. Samostatně byli placeni mechanici, kterým bylo za tento rok vyplaceno celkem 132.655 Kč.

S účinností od 1. listopadu 1936 povolilo ministerstvo pošt a telegrafů prodávat výplatní stroje Francotyp i s ručním pohonem. Tyto stroje byly původně povoleny, ale v roce 1928 bylo povolení zrušeno. Od té doby byly povoleny pouze stroje s elektrickým pohonem, které byly dražší. V zásadě šlo o nepatrnou změnu, ale ruční stroje byly o poznání levnější a nově si je mohlo dovolit více menších a středních podniků. Cena byla od 13.500 Kč a generální zastoupení, firma Jarolímek, navíc nově umožňovala prodej strojů i na splátky.

Během roku 1936 a zejména ke konci roku se projevily určité administrativní potíže s opravami strojů ze strany živnostenského úřadu. Podle nových nařízení musela být pro mechanické živnosti nejen tato živnost jako samostatná povolena, ale musel jí vykonávat pouze člověk způsobilý v oboru, tedy vyučený mechanik. Pro Jarolímekův velkoobchod byly opravy jen vedlejší činností, nicméně v rámci zachování dobré pověsti a kvalitních služeb svým zákazníkům musel najít řešení. Tím nejlepším bylo založení samostatné firmy.

Vedoucí odborné dílny v Jarolímekově firmě byl už od roku 1929 Vladimír Langhammer. Pocházel ze Smíchova, kde se narodil v pátek 29. června 1894. Byl vyučený mechanikem a v Celetné ulici měl malou dílnu a mechanický závod. Byl také nadšeným radioamatérem. V roce 1929 získal úřední legitimaci pro opravy strojů v rámci ministerstva pošt a telegrafů a záhy nastoupil k Jarolímekovi, kde se stal vedoucím dílny pro opravy strojů. V září 1936 si udělal řidičský průkaz, aby mohl v rámci svých povinností ve firmě objíždět zákazníky.

Když se Jarolímek rozhodl oddělit provoz dílen od velkoobchodu, oslovil Langhammera, se kterým se dohodl na založení společné firmy a uzavřel s ním 21. ledna 1937 smlouvu. Podle ní vznikla firma „B. Jarolímek a spol., odborné dílny pro opravu kancelářských strojů, Praha I., Na Perštýně č. 15“, kde byl společníkem Bohumil Jarolímek a Václav Langhammer.

Jarolímek vložil do podniku celé zařízení dílny, součástky, a pracovní nástroje oceněné na 44.000 Kč a Langhammer vložil vklad v hotovosti ve výši 3.000 Kč a současně se stal odpovědným za provoz mechanické živnosti jako pověřený zástupce. Jako člověk, který měl oprávnění k provozu této živnosti, byl vlastně jeho přínos dán hlavně tím. Společenská smlouva vymezovala Jarolímekovi veškeré vedení ochodu, pokladny, účetnictví a vyřizování korespondence. Langhammer měl obstarat technickou stránku obchodu s tím, že se musí plně podrobit Jarolímekovu vedení, podle přání oprav zákazníků, se kterými on bude jednat. Každý ze společníků měl právo na plat, který si vybíral na konci měsíce ze svého podílu na zisku. Podle smlouvy příslušelo Jarolímekovi měsíčně 1.000 Kč a Langhammerovi 2.000 Kč. Roční zisk firmy se po započtení ztrát a režijních nákladů dělil tak, že Langhammer měl obdržet zisk do výše 36.000 Kč, tedy po odečtení toho co si v průběhu roku vyplatil a zbylý zisk nad 36.000 Kč obdržel Jarolímek, tedy pokud firma takového zisku dosáhla. Veřejná obchodní společnost byla zapsána do rejstříku 8. června 1937. Svůj provoz začala v lednu, kdy se přihlásila jak k výdělkové dani ve výši nejméně 50.000 Kč, tak také ohlásila svoji provozovnu na adrese velkoobchodu. V domě na Perštýně byla dílna už předtím, ale nebyla živnostenskému úřadu nahlášena. Po ohlášení nové živnosti došlo k šetření úřadu zda dílna splňuje požadavky výroby neruší své okolí. Dílnu umístěnou ve dvorním traktu magistrát povolil jen jako provizorium do 22. července 1937 s tím, že poté musí být dílna vyklizena. Firma totiž užívala jako dílny ještě další místnosti v domě na Anenském náměstí č.p. 188, což byl zadní trakt rozlehlého domu v Karlově ulici patřící Aloisii Jarolímekové. V tomto domě byl

**Do nového roku
nový psací stroj.**
Abychom Vám jeho ošetření umožnili,
vyměníme
každý starý psací stroj za továrně nový
americký

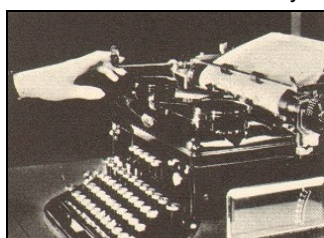
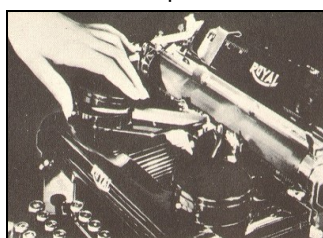
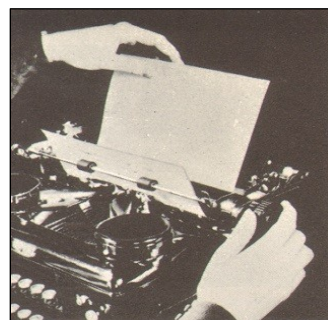
SMITH PREMIER

kteř má již více než čtletou výrobní tradici a jeho výroba připodobuje se vždy nejmodernějším požadavkům. Stroj tento nepotřebuje celý čas žádné opravy, jest vybaven zvláštním úsporným zařízením na pásky, má 46 kláves, t. j. 52 znaky a mnohé jiné výhody. Uspokojí Vás v každém směru. Vyžádejte si nezávaznou nabídku u staré roditelny firmy

B. Jarolímek,
Praha I. Perštýn 15.
Telefon 224 74, 268 98, 307 50.
Doplatek též na mírné měsíční splátky!

Václav Langhammer (1894 - ?)

Dům v Anenské ulici č.p.188/3, zadní část domu v Karlově ulici, kde byly mechanické dílny a garáže pro auta (ČNB)
< Bohumil Jarolímek (první vlevo) uvnitř obchodu se svými zaměstnanci. Jediná žena je sekretářka Věra Chudáčková, nedatováno, foceno mezi roky 1936 až 1938

také menší sklad a garáže, kde stály firemní auta. Nakonec sice dílny na Perštýně zůstaly, ale doklad o tom, jak se nakonec povedlo firmě nebo přímo Jarolímkovi změnit rozhodnutí magistrátu se nedochovalo.

Rok 1937 byl prvním, kdy obě firmy účtovaly své bilance samostatně. Dílny dosáhly obrátu 300.860,90 Kč. Mechanikům bylo na mzdách vyplaceno 163.210 Kč a celkově dosaženo hrubého zisku 59.631 Kč. Čistý zisk činil 17.843,75 Kč.

Velkoobchod ve stejném období dosáhl obrátu 6.829.283,76 Kč. Z nákladů připadlo 258.160 Kč na mzdy, 187.053,50 Kč na inzerci a 48.840 Kč na nájemné. Objem zásob strojů dosáhl 2.224.954,40 Kč a kancelářských potřeb 315.577,87 Kč. Hrubý zisk činil celkem 2.411.575,24 Kč a výsledného čistého zisku bylo dosaženo ve výši 798.873,90 Kč. Díky rozvoji obchodu byla přikoupena další 2 auta, ale jedno starší prodáno. Co do obrátu, byla největším dodavatelem firma Smith Corona Inc., naopak největším jednorázovým odběratelem bylo Ministerstvo zahraničí, které si objednalo kancelářské stroje za celkem 214.000 Kč

Pokračoval prodej francotypů na splátky, přičemž tímto způsobem se prodalo 22% všech strojů. Nově byl splátkový systém rozšířen též na psací stroje. Jejich průměrná cena začínala na 1.700 Kč a firma inzerovala údajně mírné splátky. V roce 1937 byla také zavedena možnost úhrady formou státní půjčky na obranu státu. Stát vydal emisi dluhopisů nazvaných půjčka obrany státu podle zákona č.142/1936 Sb. v několika tranších za účelem výstavby našich opevnění. Dluhopisy byly doprovázeny daňovou amnestií těm, kdo je zakoupí a dobropisu se dalo užít k zaplacení daní za roky 1935 a pozdější. Byly vydávány v nominálech od 500 Kč s úrokem 3% nebo 4½% a na pražské burze se obchodovaly v kurzech značně pod nominál. Lidé si tak mohli koupit stroje vlastně levněji a Jarolímek tak i při nabídce splátek formou dluhopisů vydělal nejen na prodeji stroje, ale úsporou na daních.

Rok 1937 byl pro soud firmy i rodiny Bohumila Jarolímkova klíčový. Od smrti syna již několikrát uvažoval o prodeji své firmy. Vždy šlo buď o liché zprávy a nebo se, se zájemcem nedohodl. V roce 1937 však přišel čas, kdy se zvažovaný prodej začal realizovat. Nedochovala se informace zda iniciátorem prodeje byl Jarolímek nebo kupec, ale o obchodu se oba dohodli a došlo na uzavření smlouvy. Tedy ona to vlastně přímo smlouva nebyla. Kdyby uzavřeli kupní smlouvu, museli by z ní zaplatit daň, která by vzhledem k ceně byla poměrně vysoká. Proto byla ujednána ústní smlouva o prodeji a sepsána ve formě protokolu.

Protokol byl podepsán v úterý 7. prosince 1937. Bohumil Jarolímek jím prodával oba svoje podniky a zavázal se vypořádat i nároky Václava Langhammera, aby ten nevzněl jakýkoliv nárok proti kupujícím. Celková kupní cena se určila dodatečně, resp. do konce ledna 1938, kdy bude známa bilance za rok 1937. Vybavení obchodu, jeho zařízení a inventář bylo oběmi stranami vzájemně oceněno jednorázově na 400.000 Kč. Zásoby zboží a hodnota podniku byla stanovena až na základě uvedených bilancí a byla kupujícím placena na tři části. V lednu 1938 jednu třetinu, do července 1939 druhou a do roku poslední část. Z těchto splátek příslušel Jarolímkovi 6% úrok počínaje od 1. ledna 1938. Cena ve smlouvě, právě vzhledem k případným daním, ale i pro nedokončenou bilanci nebyla uvedena. Z dochovaných bilancí se dá odvodit, že cena podniku byla stanovena na částku asi 3.500.000 Kč a tak každá třetina představovala více než jeden milión.

Smlouva zaručovala Bohumilu Jarolímkovi možnost i dále se věnovat firmě s tím, že se stane ředitelem podniku s platem 3.000 Kč měsíčně přičemž se podnik spokojí i s polovičním pracovním úvazkem, tak aby mohl šetřit svoje zdraví. Právo být ředitelem bylo vázáno do okamžiku předání akcií. Kupující totiž chtěl převzít oba podniky tak, že budou přeměněny v jedinou akciovou společnost, tedy po udělení povolení ke zřízení společnosti. Bilance na novou akciovou společnost měly být vedeny počínaje 1. lednem 1938 a k předání akcií mělo dojít ihned po jejich vydání. Akcie se zavázal Jarolímek předat po zaplacení kupní ceny s tím, že budou uloženy v bance jako zajištění do doby plného zaplacení. Důležitou součástí dohody bylo i to, že navenek se vůči veřejnosti nic ve firmě nezmění a Jarolímek i Langhammer povedou až do okamžiku předání firmy vše jako cizí správci. O smlouvě a ujednání tedy padlo všechno, ale kdo byl tím kupcem?

Kupujícím obou Jarolímkových podniků se stal známý obchodník Jaroslav Brouk, vrchní ředitel koncernu Brouk a Babka, který měl v té době měl pod sebou mnoho firem.

Do hospodárné kanceláře patří:

- Americký psací stroj **SMITH PREMIER**
- Universální počítací stroj **BRUNSVIGA**
- Americký počítací, píšící stroj **MONARCH**
- Známkovací stroj **FRANCOTYP**

Zašlete prospekt a nezávazně předložíte si generálního odstavce pro ČSR:

B. JAROLÍMEK,

PRAHA I., Perštýn 15. Telefon: 224-74, 208-98, 307-50.

Veškeré potřeby pro kancelář.
Opravy všech systémů kancelářských strojů.

MODERNÍ KANCELÁŘ STROJOVĚ ÚPLNĚ VYBAVÍ JEDINĚ B. JAROLÍMEK

Máme v úhradě zastoupení pro C. S. R.

amer. psacích strojů **SMITH PREMIER** normální i nabídně a neprovozního typu - 800 Kč

Portabilní moduly od Kč 1500--

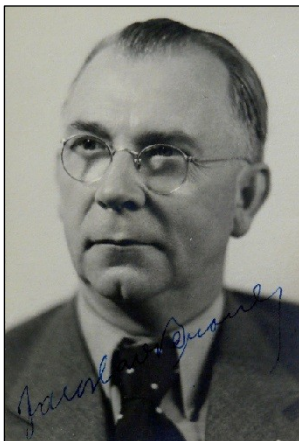
Amer. psací píšící **MONARCH** normální i nabídně a neprovozního typu od Kč 800--

Universální počítací stroje **BRUNSVIGA** s píšící jednotkou pro neprovozního typu od Kč 800--

Mladistevna při povolení zastoupení stroje **FRANCOTYP** stroje nazpívání obálek **VELOPOST** Kapesní počítací stroje **ADDIATOR** * Píšící jednotka od Kč 150--

Standard

Šaďte prospekt. - **B. JAROLÍMEK, Praha I, Perštýn 15. Telefon 224-74, 208-98 a 307-50.**

Jaroslav Brouk st. (1884-1953)

Jaroslav Brouk se narodil v neděli 11. května 1884 v Hlincích na Plzeňsku. Již od dětství si přál být obchodníkem a rodiče mu vyhověli. Během studia na obchodní akademii se seznámil s Josefem Babkou. Po ukončení studia šli každý svojí cestou. Babka zamířil do Vídně, zatímco Brouk do Prahy. Po získání zkušeností se v roce 1908 spojili a založili vlastní firmu. Vznikla tak slavná firma Brouk a Babka. Josef Babka však ze zdravotních důvodů firmu o dva roky později opustil a jediným vlastníkem zůstal Jaroslav Brouk. V Holešovicích začínal v malém obchodě kde prodával koloniální zboží, zejména čaj a kávu, ale postupně svůj obchod zvětšoval.

V roce 1919 se již orientoval na zboží textilní a změnil svůj obchod na velký obchodní dům a firmu na veřejnou obchodní společnost. V roce 1935 vytvořil akciovou společnost s kapitálem 27.000.000 Kč. Vybudoval síť obchodních domů. První filiálku vytvořil v roce 1928 v Českých Budějovicích, následovala Plzeň. Prodejny byly z počátku ve starších domech, ale Brouk začal stavět své vlastní moderní obchodní domy. První otevřel na jaře 1929 v Moravské Ostravě, další v roce 1934 v Brně, v roce 1936 otevřel v Liberci a Bratislavě. Zavedl u nás moderní americký způsob splátkového prodeje nebo novinku, zásilkovou službu. Těto firmě, bezesporu nesmírně zajímavé, se budeme věnovat samostatně v některém z příštích věstníků.

Do koncernu B+B však patřily i další společnosti. O jedné jsme už psali (Věstník č.3/2010), byla to Bílá Labuť, jako samostatná akciová společnost. Tento moderní obchodní dům s mnoha technickými prvky byl unikátním nejen u nás, ale tehdy a dlouho poté i v celé Evropě.

S firmou Jaroslava Brouka byl Jarolímek ve styku už od zahájení provozu výplatních strojů. Brouk jako moderní podnikatel sázel na reklamu a rozesílal velké množství dopisů. Dvakrát ročně rozesílal na 600.000 adres své propagační tiskoviny. Proto potřeboval nejen výplatní, ale i adresovací stroje a další moderní techniku, která by zvládala nápor celé agendy ve všech jeho obchodních domech. Francotypy byly na takovou agendu jako dělané. Když se v březnu 1939 otevřel obchodní dům Bílá Labuť, vyšla zvláštní příloha v novinách, kde byly všechny technické parametry stavby i vybavení podrobně zveřejněny. Mezi jinými nechyběl ani inzerát oznamující, že obchodní dům kompletně vybavila psacími a všemi dalšími firmami B. Jarolímek, v té době vlastně patřící už samotnému Broukovi. Dodal si tak vlastně sám své zboží. Podle bilance za rok 1939 odebrala Bílá Labuť od firmy B. Jarolímek zboží za 139.450 K. Byla to největší nárazová objednávka v daném roce. V pořadí další dvě zakázky, co do objemu byla od Hospodářského úřadu města Prahy 101.116,45 K a ministerstva obchodu za 81.963,70 K.

Vraťme se, ale na počátek roku 1938. Formálně vznikla, resp. převzala akciová společnost oba podniky Bohumila Jarolímkova k 1. lednu 1938. Ten získal první splátku koncem ledna 1938, podle bilance za předchozí rok. S přeměnou to nešlo nijak rychle. V průběhu května se začalo úřední kolečko s magistrátem a převodem živností. Záhy přišla doba dovolených, zakrátko se všem do života projevila politika a zářijové události, které vyvrcholily Mnichovskou dohodou. Vnitrozemí muselo přijímat tisíce uprchlíků a starosti byly zcela jiné než zakládat akciovky. Na otázky s převodem živností se dostalo až ke konci listopadu. To už se situace zdánlivě vracela do normálních kolejí. Jmenovaní revizoři účtů, kteří měli zkontrolovat bilanci původních a nové společnosti vydali spoji revizní zprávu 7. března 1939. Tu připojil Bohumil Jarolímek k žádosti ministerstvu vnitřní a povolení zřízení nové akciové společnosti. Souhlas vydalo ministerstvo 31. března 1939, ale už ne československé, ale Protektorátu Čechy a Morava. Zase se celá agenda protáhla, protože nikdo nevěděl co bude dál a začínala celá řada změn. Do zavádění dvojjazyčných názvů až po prohlášení o židovském či nežidovském původu, týkající se i všech členů správních rad všech podniků. Při stínu pochybností byl dotyčný okamžitě z firm odvolán a podíly Židů byly arizovány. To se sice Broukova ani Jarolímkova podnik netýkalo, ale podpis prohlášení byl nutný.

Ustavující valná hromada se tak konala až v pondělí 24. července 1939, odpoledne od 15 hod. v sídle společnosti. Na základě revizní zprávy a všech předložených bilancí, byl určen základní kapitál na 3.550.000 K rozvržený do 3.550 kusů akcií na majitele po 1.000 K a každá akcie představovala 1 hlas. Všechna aktiva velkoobchodu byla 4.504.065,15 Kč a dílen 60.000 K. Z této sumy se odečetla pasiva, zejména pohledávky dodavatelů a bankovní úvěr a vznikla čistá hodnota přínosu, jež byla převedena do akcií. Z hlediska ceny podniku pak byla zcela pominutá hodnota firmy jako takové, postavení na trhu, hodnota generálního zastoupení. V úvahu se brala jen účetní hodnota.

Vydané akcie formálně upsalo pět akcionářů. Bohumil Jarolímek za svůj přínos získal 3.320 akcií, Václav Langhammer 30 ks a Dalibor Hermann 60 ks. Tito tři se také stali prvními členy správní rady. Dalšími akcionáři byli členové dozorčí rady, JUDr. Vlastimil Maroušek s 80 ks a Ing. Josef Chýla se 60 ks.

Všechny akcie ve skutečnosti vlastnil stále Bohumil Jarolímek, tedy vlastně již Bohuslav Brouk, ale jak již v jiných člancích zaznělo, členové správní rady zpravidla museli pro účast na valné hromadě mít nějaké akcie a ty se běžně touto formou půjčovaly. V případě založení složené peníze uhradil akcionář z peněz zakladatele. Kromě nominální hodnoty akcií, platil upisovatel ještě 10% ažio ve prospěch rezervního fondu, které se zpravidla skládalo ve formě státních dluhopisů do Zemské banky, kde byl rezervní fond, takto jistou dobu blokovaná a firma na něj bez povolení ministerstva nesměla šáhnout.

Správní rada byla podle stanov tříčlenná. Proto vedle dvou členů správní rady Jarolímkova a Langhammera zasedl ještě třetí člen, Dalibor Herrmann. Byl to syn spisovatele Ignáta Hermanna, který měl v Praze obchod s hudebními nástroji a vydavatelství knih. Ve správní radě byl, jak se říká spíše do počtu.

Výplatní otisky Brouk+Babka a Bílá Labuť (Ing.Leiš)

**P s a c í stroje Smith Premier,
sečítací stroje Monarch Adding,
počítací stroje Brunsviga,
účtovací stroje Mauser
a veškeré kancelářské potřeby**

pro obchodní dům BÍLÁ LABUŤ
s příslušnou pečlivostí dodala firma

B. JAROLÍMEK,
PRAHA I., Perštýn 15.

P 810

K 1000

Čís. ○ ○ ○

AKCIE

AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI

„B. JAROLÍMEK,

AKCIOVÁ SPOLEČNOST PRO OBCHOD
KANCELÁŘSKÝMI STROJI A POTŘEBAMI“ V PRAZE

NA

K 1000.-

SLOVY: JEDEN TISÍC KORUN,

KTEROU SE KAŽDÉMU JEJÍMU MAJITELI ZARUČIJÍ
VEŠKERÁ PRÁVA, JEŽ NÁLEŽÍ PODLE ZÁKONA
A STANOV KAŽDÉMU AKCIONÁŘI, ZEJMÉNA POMĚR-
NÝ PODÍL NA ČISTÉM ZISKU A JMĚNÍ SPOLEČNOSTI.

V PRAZE DNE 24. ČERVENCE 1939.

„B. JAROLÍMEK,

AKCIOVÁ SPOLEČNOST PRO OBCHOD
KANCELÁŘSKÝMI STROJI A POTŘEBAMI“

J. L. BAYER, A. S. KOLÍN.

A2267 – Blanket jednotlivé akcie B. Jarolimek, a.s. pro obchod kancelářskými stroji a potřebami z 24.7.1939 na 1.000 K, tisk J.L.Bayer, Kolín

Základní kapitál byl rozdělen do 3.550 akcií po 1.000 K. Vytlačeno bylo 1.000 ks jednotlivých akcií v číselné řadě 0001-1000 a 51 hromadných akcií po 50 ks s čísly 1001-3550. Stanovy dávaly možnost vydat i kusy po 10 akciích, ale k tomu nedošlo.

K 50.000—

Čís.1051 až čís.1100

50 AKCIÍ

AKCIOVÉ SPOLEČNOSTI

„B. JAROLÍMEK“

AKCIOVÁ SPOLEČNOST PRO OBCHOD
KANCELÁŘSKÝMI STROJI A POTŘEBAMI“ V PRAZE

po K 1.000—, slovy jeden tisíc korun,
tedy celkem

K 50.000.—

SLOVY PADESÁT TISÍC KORUN,

JIMIŽ SE KAŽDÉMU JICH MAJITELI ZARUČIJÍ
VEŠKERÁ PRÁVA, JEŽ NÁLEŽÍ PODLE ZÁKONA
A STANOV KAŽDÉMU AKCIONÁŘI, ZEJMÉNA POMĚR-
NÝ PODÍL NA ČISTÉM ZISKU A JMĚNÍ SPOLEČNOSTI.

V PRAZE DNE 24. ČERVENCE 1939.

„B. JAROLÍMEK,

AKCIOVÁ SPOLEČNOST PRO OBCHOD
KANCELÁŘSKÝMI STROJI A POTŘEBAMI“

Der Nennwert dieser 50 Aktien wurde auf Grund des
Beschlusses der außerordentlichen Generalversammlung
vom 20. Juni 1941 von K 50.000—
auf K 70.000—

erhöht.
B. JAROLÍMEK, Aktiengesellschaft
für den Handel mit Kanzleiverfahren und
Bürobedarfsmitteln.

Jarolimek *Max Altmann*
Innovová hodnota těchto 50 akcií byla zvýšena na
zvlášť usnesení mimořádné všeobecné shromáždění ze dne
20. června 1941 z K 50.000—

B. JAROLÍMEK, akciová společnost
pro obchod kancelářskými stroji a potřebami.

Jarolimek *Max Altmann*

B488 – Akcie B. Jarolimek, a.s. pro obchod kancelářskými stroji a potřebami z 24.7.1939 na 50x 1.000 K, tisk J.L.Bayer, Kolín (SOA Praha)

Josef Chýla (1884-1946)

Vlastimil Maroušek (1901-?)

Dalibor Herrmann (1885-?)

Ludvík Havrda (1905-?)

JUDr. Josef Šerý (1895-?)

Ing. Vilém Šáda (1904-1980)

Josef A. Koliáš (1901-1973)

Na schůzi správní rady, konané hodinu po zahájení valné hromady byl pan Jarolímek zvolen předsedou správní rady a Langhammer jejím místopředsedou. Jarolímek zůstal ve správní radě po celou dobu existence společnosti. Naopak Langhammer a Herrmann na své funkce v roce 1947 rezignovali a byli za ně kooptováni jiní.

Do nově zřízené dozorčí rady byl jmenován Ing. Vilém Šáda, dále úředníci Josef Podhorský a Ludvík Havrda. Za jejich náhradníky účetní Antonín Kubela a úředník Václav Votava pracující pro Broukovu firmu. Ing. Vilém Šáda pracoval u Jarolímka od roku 1929 a v roce 1931 byl firmou vyslán do USA jako zástupce pro jednání s firmou L. C. Smith. V roce 1940 dokončil doktorát a stal se soudním znalcem v oboru organizace a kalkulace obchodních podniků. Byl také spolujednatel a prokuristou knihárny Eduarda Valacha v Praze. Po únoru 1948 působil jako profesor na Vysoké škole chemicko-technologické a byl autorem řady publikací.

Nově byl také jmenován prokurista firmy. Tím se stal František Vála. Významný úředník firmy Brouk a Babka a člen rodiny. Jeho manželkou byla Marie Brouková.

Za zmínku stojí ještě osoby dvou malých akcionářů. První byl Ing. Josef Chýla, stavební ředitel hlavního města Prahy a druhý advokát JUDr. Vlastimil Maroušek. Byli však akcionáři jen při vzniku firmy. To bylo opět obvyklé, že nebyl jen jediný akcionář a tak naoko bylo menších osob víc.

Poměrně dlouhé zřízení akciové společnosti mělo za následek, že byla oddálena schválení počáteční a koncové bilance za rok 1938. Podle ní bylo dosaženo hrubého zisku 1.758.360,65 Kč a čistého 234.792,65 Kč při stavu zásob ve výši 2.279.285 Kč. Podnik dával práci 25 lidem, kterým vyplatil na mzdách a služném 579.082,30 Kč a pro účely firmy byly v majetku stále čtyři vozidla.

Výroční zpráva konstatovala zhoršenou situaci obchodu vyplývající s podzimních událostí roku 1938. Kromě politiky do obchodů také zasáhly hospodářské a devizové předpisy a nutná povolení Národní banky Československé pro nakládání s devizami a schvalování plateb do zahraničí, což u podniku, který převážně dovážel stroje ze zahraničí byla vážná administrativní překážka.

K zápisu společnosti do firemního rejstříku došlo 26. října 1939. Souběžně, ale také musel být proveden výmaz původních firem. Již 10. června 1939 oznámil velkoobchod vzdaní se živnosti následkem přeměny na akciovou společnost. K provedení výmazu obou firem došlo za více než rok, až 28. června 1940.

Rok 1939 byl nejen pro firmu Jarolímek klíčový v řadě ohledů. Československo zaniklo a na jeho místě vznikly dva státní útvary. Autonomní území Německé Říše nazvané Protektorát Čechy a Morava a samostatný Slovenský štát. To přirozeně komplikovalo obchodní vztahy se slovenskými partnery, kteří kupovali Francotypy.

Firma zpočátku zvažovala zřízení svého obchodního zastoupení, ale situace se změnila. Právně bylo Slovensko novým státem, který se odtrhl od Československa a to zaniklo o den později. Proto i firma Francotyp GmbH usoudila, že generální zastoupení pro jejich výplatní stroje je platná pouze pro Protektorát, ale ne pro nově vzniklé Slovensko. Pro něj převzala generální zastoupení firma „Francotyp“ Miloš Pavel Krupec, obchod kancelářskými stroji a potřebami v Bratislavě, která vznikla byla založena v roce 1940. Po roce 1945 zůstal prodejcem, ale ne výhradním.

Po vzniku Protektorátu bylo jen otázkou času zahájení tzv. státoprávních změn na všech dokladech. Na akcích se začala vyznačovat opravná razítka měnící Kč na pouhé K, stejně tak odstraňující veškeré údaje připomínající Československo.

Zásoby poštovních známek byly opatřeny přetiskem Čechy a Morava a byly dány od 15. července 1939 do oběhu. Nové známky vyšly až koncem roku. Také výplatní otisky musely projít změnou. Současně se změnila i pravidla jejich používání. Otisk šlo od 1. září 1939 používat nejen na dopisy, ale nově i na balíky, cenná psaní atd. Změna nadpisu na dvojjazyčné Čechy a Morava byla rozhodnuta 19. září 1939, ale už 5. prosince 1939 bylo rozhodnuto o dvojjazyčném textu i na denním razítku.

Máte již FRANCOTYP?

Pak musíte vědět, že od 1. září můžete nejen všechny dopisy, ale i balíkové průvodky, cenná psaní a podobné vyplatit Francotypem.

FRANCOTYP

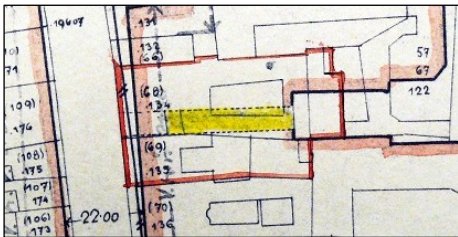
B. JAROLÍMEK
sks. spol. pro obchod kancelářskými stroji a potřebami.
PRAHA - PERLŮV.
Telefony č. 208-98, 224-74, 307-50. 41212

Výplatní otisk firmy B. Jarolímek po změně otisku na Čechy a Morava a druhý po zavedení změny s dvojjazyčnou úpravou razítka (Ing. Leiš)

Oba domy před demolicí pro stavbu metra, 1980

Návrh obchodního domu s pasáží, zákres 1948

< Průčelí dvou domů ve Spálené ulici č.p. 68 a 69, asi z let 1945-1950

Z vývoje událostí a postupu Německa bylo jen otázkou času, kdy vypukne válka. Dalo se již předpokládat, že válka zastaví nebo minimálně omezí dovozy zahraničních psacích strojů, ale také dalšího zboží a surovin. Za této situace se firma snažila,

vytvořit si jistou zásobu a za tím účelem zvýšení úvěru až na 2.000.000 K. Bylo jasné, že nákupy se nebudou vztahovat na německé stroje včetně Francotypů, ale i tady hrozilo omezení výroby z důvodu nasazení továren pro válečnou výrobu, ale to si v roce 1939 připouštěl málokdo. Mnozí prodejci, zejména ti co měli z prodeje svá procenta si byli vědomi i toho, že pokud nebude co prodávat ztratí své postavení. Jedním z nich byl i Miloš Speil, který se rozhodl ke konci roku firmu opustit a raději se osamostatnit. V roce 1940 si otevřel svůj vlastní obchod s kancelářskými stroji a firmě Jarolímek tak částečně konkuroval.

Přestože firmu navenek řídil stále Bohumil Jarolímek, její majitel a jím nově dosazení lidé již měli s firmou své plány v rámci skupiny Brouk a Babka. Hlavní zájem byl na obchodních domech a ty se budovaly i přes vlastněné firmy, jako tomu bylo u Bílé Labutě. Moderní obchodní domy měla firma v řadě městech, ale v Praze moderní novostavba stále nebyla, obchodní dům byl stále v původním domě v Holešovicích. Otevření Bílé Labutě sice bylo počín správným směrem, ale dům nebyl pod značkou B+B. Koncem roku 1939 se naskytlá příležitost ke koupi dvou domů v centru města. Ve Spálené ulici, tam co dnes stojí moderní komplex Quadrio a vestibul stanice metra Národní třída, byla řada menších činžovních domů. Stála zde třeba slavná vinárna u Ježíška, ale také dva domy č.p. 68 a 69. Ten první byl postaven v roce 1867 a při nástavbě v roce 1926 byl adaptována i jeho fasáda. Vedlejší dům z roku 1884 byl sice také upraven, ale bez změny fasády. Dům č.p. 69 patřil záložně Agro-Domov, dům č.p. 68 koupil v roce 1915 Josef Kubias. Ten vyráběl v Praze od roku 1884 gumová a kovová razítka, číslovače a ražené reklamní nálepky. Byla to zavedená a známá firma.

Josef Kubias zemřel 25. března 1939 ve věku 78 let. Po vyřízení pozůstalosti se rozhodla jeho žena Josefina Kubiasová dům prodat. Jaroslav Brouk zjistil, že by i vedlejší záložna dům prodala a tak oba domy prostřednictvím firmy B. Jarolímek koupil. Domy byly ve špatném technickém stavu, ale jejich výhodou byla poloha v rušném centru města a zadní trakt, směřující do Charvátovy ulice. Jaroslav Brouk už viděl moderní novostavbu s velkou pasáží propojující obě ulice. Konečně by v Praze měl velký a moderní obchodní dům Brouk a Babka. Nejde o chybu, dům byl sice koupen na firmu Jarolímek, ale pronajal by se firmě Brouk a Babka nebo by se jí později prodal. Jenže válka tyto plány zastavila.

Kupní smlouvy s majiteli byly podepsány v říjnu a listopadu 1939. Záložna Agro-Domov dostala 2.300.000 K, Josefina Kubiasová částku 3.920.000 K. V účetnictví firmy, ale byly vedeny oba domy za cenu 6.749.000 K, včetně vedlejších nákladů. Kromě toho byla převzata i dlouhodobá hypotéka 3.172.000 K. Od 12. prosince 1939 byly domy v majetku firmy Jarolímek.

Rok 1939 dopadl přes všechny události příznivě. Proti roku 1938 se zvýšil obrát o 250 tisíc Kč, stejně jako všechny další ukazatele. Podobně tomu bylo i v následujících letech, ale bohužel bilance za roky 1941-1943 se v archivech nedochovaly.

rok	roční obrát	hrubý zisk	čistý zisk	zásoba zboží
1938	5 250 000 Kč	1 758 360,65 Kč	234 792,85 Kč	2 279 285 Kč
1939	5 500 000 K	2 498 000,00 K	525 000,00 K	2 370 000 K
1940		2 845 006,10 K	725 836,95 K	2 551 554 K
1944		1 400 642,10 K	-94 189,20 K	2 230 414 K

Propagační výplatní otisk slovenského zastoupení Francotypu

V dubnu 1940 oslavil Bohumil Jarolímek své šedesátiny. Na jeho oslavě se sešly téměř všichni zaměstnanci firmy, kteří se vlastně stali jeho rodinou. Bylo tomu 10 let co ztratil syna a když podnik prodal, zůstala mu vlastně jen práce. Dva měsíce potom již Němci pochodovali Paříží a byla jasné, že se nezastaví. Válka je poznat i na oné fotografii, když jsou na oknech provizorní zatemnění. Pro vedení obchodu byla přesto válka cítit. Postupné sankce dovozu strojů z USA měly vliv na prodej, což bylo poznat zejména na konci války, kdy už došly původní zásoby a nebylo co prodávat.

Koncem roku 1940 došlo ve firmě také k několika personálním změnám. František Vála oznámil, že již nemůže dále vykonávat funkci prokuristy a abdikoval. Na jeho místo jmenovala správní rada na svém zasedání 18. listopadu 1940 prokuristou Ing. Josefa Antonína Koliáše. Ten působil ve firmě jako obchodní ředitel a jak během války, tak zejména po jejím skončení vedl prakticky sám celou obchodní agendu. Během války byl několikrát vyšetřován Gestapem v Petschkově paláci pro své předválečné styky se zahraničím. Naštěstí byl vždy propuštěn a během květnových dnů se aktivně účastnil revoluce. V podniku pracoval i po jeho znárodnění, protože ve svém oboru byl nepostradatelným odborníkem.

Krátce přeskočíme děj událostí a ještě zmíním, že během války došlo ke změně i ve správní radě. Ta na svém zasedání konaném 29. dubna 1942 rozhodla o svém rozšíření o jednoho člena navíc. Stanovy takový postup umožňovaly a členové rady usoudili, že z důvodu rozsahu činnosti firmy dosavadní počet členů nedostačuje. Osloven byl advokát JUDr. Josef Šerý, kterého následně valná hromada akcionářů konaná 19. května 1942 zvolila definitivně za čtvrtého člena správní rady.

Oslava šedesátin Bohuslava Jarolímk v kruhu přátel a zaměstnanců, 1940

B511 - Zatímní list na 50 akcií vydáný 20.6.1941, tisk neuveden (SOA Praha)

Jmenovitá hodnota této akcie byla zvýšena na základě usnesení mimořádné valné hromady ze dne 20. června 1941 z K 1.000.- na K 1.400.-
B. JAROLÍMEK, akciová společnost
 pro obchod kancelářskými stroji a potřebami.

Der Nennwert dieser Aktie wurde auf Grund des Beschlusses der ausserordentlichen Generalversammlung vom 20. Juni 1941 von K 1.000.- auf K 1.400.- erhöht.
B. JAROLÍMEK, Aktiengesellschaft
 für den Handel mit Kanzleimaschinen und Bürobedarfsartikeln.

Jmenovitá hodnota těchto 50 akcií byla zvýšena na základě usnesení mimořádné valné hromady ze dne 20. června 1941 z K 50.000.- na K 70.000.-
B. JAROLÍMEK, akciová společnost
 pro obchod kancelářskými stroji a potřebami.

Der Nennwert dieser 50 Aktien wurde auf Grund des Beschlusses der ausserordentlichen Generalversammlung vom 20. Juni 1941 von K 50.000.- auf K 70.000.- erhöht.
B. JAROLÍMEK, Aktiengesellschaft
 für den Handel mit Kanzleimaschinen und Bürobedarfsartikeln.

V dějinách firmy bylo důležité datum 20. června 1941, kdy se konala mimořádná valná hromada za přítomnosti 8 akcionářů, kteří měli 2.170 akcií tj. 61,126% kapitálu. Podle prezenční listiny měl 2.000 ks Jarolimek a ostatní akcie již zmiňovaní pánové. Podle ujednání však akcie patřily Jaroslavu Broukovi, což zmiňuje i zpráva určená pro Živnostenskou banku ze 14. listopadu 1940, kde se uvádí, že akcie jsou v majetku Jaroslava Brouka, který je dal také bance do zástavy za úvěr 2.000.000 K určený pro nákup zásob a sloužil k zajištění pohledávek.

O svolání této mimořádné valné hromady rozhodla správní rada na svém zasedání 3. června 1941. Návrh předložený spočíval ve zvýšení základního kapitálu firmy z 3.550.000 K jednak vydáním 50 kusů nových akcií po 1.000 K a současně nakolkování všech akcií na 1.400 K, takže základní kapitál by poté činil 5.040.000 K.

Důvodem takového kroku bylo podle správní rady to, že vnitřní hodnota akcií společností byla mnohem vyšší než její hodnota nominální. Současně byl nerovný kapitál a proto došlo k jeho zaokrouhlení. Zvýšení bylo vzato na vrub všeobecného rezervního fondu a bylo mimořádnou valnou hromadou pochopitelně schváleno.

Pohledem do bilance bylo jasné, že vlastní kapitál je opravdu výrazně vyšší než základní jmění. Vždyť jenom hodnota domu ve Spálené ulici byla 6.612.826 K a každý rok vznikl zisk, který zůstával v podniku. Firma po celou dobu své existence nikdy nevyplatila žádné dividendy.

Ministerstvo hospodářství a práce povolilo předběžně způsob zvýšení kapitálu, které bylo zapsáno do rejstříku 14. října 1942. Následně bylo přistoupeno k zveřejnění oznámení o nakolkování akcií, které vyšlo v lednu 1943.

Mělo tedy dojít k vydání nových a nakolkování všech stávajících akcií. Tim byla pověřena Živnostenská banka, která měla akcie uloženy v depotu v rámci onoho úvěru. Kromě toho pro koncern Brouk a Babka již nakolkování akcií dělala u jiných firem. Podle sjednané dohody měla banka orazítkovat všech 1.051 titrů za odměnu 140 K. O výši své odměny měla jinou představu a nakonec bylo sjednáno celkově 300 K. Společnost bance dodala čtyři razítka, vždy dvě česká a dvě německá. První sada byla na jednotlivé akcie, druhá na násobkové akcie a zatímní list. Orazítkování akcií proběhlo v budově Živnostenské banky v sobotu 27. února 1943.

Správní rada poté přijala nové znění stanov, vzorců akcií, kuponů a talonů, kterou ministerstvo definitivně schválilo 16. března 1943. Proces zvýšení kapitálu tedy rozhodně byl dlouhý a administrativně náročný. Když si uvědomíme, že zvýšení platilo zpětně k 1. lednu 1941, trval celý proces přes 2 roky, ale byla to vůle majitele.

Mezitím se vlastní kapitál firmy, zejména oba domy dále zhodnocovaly. Původně se plánovala demolice, ale k té došlo až v roce 1980, když se stavěla stanice metra.

Naskýtá se otázka, proč firma zůstávala se svou prodejnou na Perštýně, když měla vlastní prostory ve Spálené ulici. Důvodů bylo víc. Ten hlavní byl, že se plánovala demolice a stavba moderního obchodního domu. Druhý důvod byl, že prodejna na Perštýně byla dlouhodobě zavedená pro stále zákazníky a třetím důvodem byl poměrně slušný příjem z nájmu.

Firma za veškeré prostory na Perštýně (prodejnu, dílnu a sklepní sklady) platila ročně 62.714 K, kdežto z domu ve Spálené ulici získala pronájmem jen za rok 1940 částku 244.165,55 K. V roce 1944 zaplatila za nájem 65.388 K, ale z pronájmu měla 302.332,30 K, přestože odvedla 82.791,70 K na činžovní dani a též něco na dani z majetku. Do roku 1945 získala jen na nájmu asi 1,5 milionu korun a i přes stoupající výdaje se vlastně zaplatila přibližně polovina hypotéky. Efekt pronájmu cizím byl výnosnější a současně udržoval domy v přijatelně udržovaném stavu než se zbourá.

< otisk razítek k vyznačení nové hodnoty akcií (archiv ČNB)

Konec války byl pro podnik už opravdu poměrně těžký. Nebylo co prodávat, zejména se nedostávalo strojů. Firma se orientovala především na prodej kancelářských potřeb, kde ale bylo mnoho drobných položek za malé částky a kdysi dosahovaný obrát a také zisk nebylo možné zcela nahradit. Naopak provozní náklady pozvolna stoupaly, takže za rok 1944 dosáhla společnost poprvé ve své existenci ztráty, která činila 94.189,20 K. Sice to nebylo fatální, ale s ohledem na dřívější statistické zisky to nešlo opomenout.

Po osvobození Československa a květnové revoluci v Praze se jakoby opět otevřel celý trh, poptávající všechno možné. V řadě odvětví však stále existoval vázaný trh a i u kancelářské techniky byly vydávány poukázky na výdej zboží, zejména dovozového, protože co trápilo stát nejvíc byly devizové prostředky.

Nejprve bylo nutné obnovit obchodní spojení s cizinou. Řada podniků měla v Československu před válkou svá vlastní zastoupení, ale nyní bylo všechno jiné. Přestože byla země svobodná, mnohé firmy se k nám už vlastním podnikáním vrátit nechtěly. Důvodů bylo víc, většinu území osvobodila Rudá armáda, už od roku 1942 se v Londýně připravovaly vyhlášky ke znárodnění velkých podniků. Ve vládě zasedli poprvé komunisté, kteří prosazovali mnohem širší vlnu znárodnování. Probíhaly tu divoké odsuny Němců a začínaly první soudy s kolaboranty.

V takové nejistotě se svobodnému obchodu moc nedaří a zahraniční dodavatelé navazovali styky jen opatrně. O to větší iniciativa byla na straně domácích firem. Zástupci firmy B. Jarolímek vyrazili po Evropě, ale i do USA a snažili se uzavřít nové smlouvy o generálním zastoupení. Kupodivu byl zájem i o stroje z Německa, zejména v rámci dodávek válečných reparací. Takové stroje šly hlavně na obnovu těžkého a strojírenského průmyslu. Zájem byl také o výplatní stroje, jenže továrna nebyla schopna obnovit výrobu zničenou na konci války a tak strojů byl nedostatek. Firma Francotyp obnovila svoji výrobu až v během roku 1946 a do té doby se dovážely dokonce použité kusy. Dobové noviny jsou v té době plně inzerátů na koupi starších strojů zn. Francotyp. Řešení se našlo v systému strojů Hasler, ale i dalších, které Jarolímek dovážel z Velké Británie.

Obnova obchodního spojení s dřívějšími dodavateli, stejně tak i zajištění financování nákupu strojů trvala vlastně až do poloviny roku 1947. Počínaje 1. listopadem 1945 u nás proběhla druhá měnová reforma, která měla za úkol snížit objem oběživa a obnovit československou korunu, která byla nově značena jako Kčs. Všem bylo ponecháno 500 Kčs, všechny ostatní peníze se musely povinně složit na tzv. vázané vklady. Z nich bylo možné platit třeba daňové a další závazky vůči státu a nebo podobné platby. Použití za jiným účelem mohlo být schváleno výhradně výjimečně a účel byl vždy pečlivě hodnocen. Firmě Jarolímek uvázlo na vázaných vkladech 1.236.000 K. Ty nemohla použít na nákup zboží a proto musela jednat s bankami o novém úvěru. Počátkem ledna 1946 proto požádala Živnostenskou banku o úvěr ve výši 2.000.000 Kčs.

Výhodou firmy B. Jarolímek byly dodávky státním a zemským úřadům. Zejména obnovovaná ministerstva a další vládní úřady objednávaly obrovské množství strojů. Správní rada však musela v prosinci 1945 současně konstatovat větší pohledávky za těmito úřady, protože jejich platební kázeň nebyla v té době nejlepší, ale problémů bylo mnohem víc.

Ani v roce 1945 se ještě nepodařilo vrátit hospodaření do černých čísel a firma tak uzavřela rok ztrátou ve výši 100.936,30 Kčs při dosažení hrubého zisku 1.506.438,60 Kčs. Ve správní radě bylo konstatováno, že důvodem pro ztrátu byla dosavadní nemožnost navázat styk se zahraničím a byla odkázána pouze na prodej v rámci tuzemských výrobků a na opravy strojů. V poválečné situaci navíc byly vypsány zvláštní daně, které za rok 1945 a 1946 zatížily firmu částkou 118.671 Kčs. Byly zavedeny, ale i další nové právní předpisy.

Významnými právními předpisy byly dekrety prezidenta republiky č.100 až 103/1945 Sb. o znárodnění dolů, průmyslových a potravinářských podniků, bank a pojišťoven. Znárodnění zasáhlo prakticky všechny odvětví ekonomiky a začalo období řízeného hospodářství v rukou státu. V souboru opatření byl i dekret č.104/1945 Sb. o závodních a podnikových radách. Ten nově přikazoval ve všech podnicích, které měly víc než 3 zaměstnance, ustavení závodní rady složenou z jejich středu. Závodní rada sice neměla právo mluvit do podnikání, ale měla právo vedení závodu kontrolovat. Správní rada byla povinna se závodní radou projednávat všeobecné otázky týkající se zaměstnanců firmy, musela povinně vyrozumět závodní radu včas o všech jednáních vedení podniku a schůzích správní rady. Současně závodní radě musela nejpozději do 14 dnů po sestavení závěrečné bilance tuto předložit. Dekret totiž určoval, že podnik musí ze zbývajících čistého tisku přidělit závodní radě podle hospodářského výsledku firmy pro sociální potřeby zaměstnanců potřebnou částku, nejméně však 10% z čistého zisku, bez ohledu na to, zda z jiných zdrojů přispívá zaměstnancům ze svého. Firma Jarolímek zavedla během války pro své zaměstnance penzijní fond na kterém bylo v roce 1944 100.000 K, ty byly pochopitelně při měnové reformě opět vázané. Po ustavení závodní rady byl jejím předsedou zvolen Václav Těžký, jeden z mechaniků na opravu strojů.

Ministerstvo vnitřního obchodu mělo na starost řízení obnovy vnitřního obchodu, přidělový systém a boj s černým trhem. Nově také firmám spadajícím do jeho působnosti provádělo kontroly úředních záležitostí. Po přijetí zákona č.200/1946 Sb. o očištění obchodních rejstříků doporučoval odstranění německých názvů firem a zápisů z dob nesvobody. Správní rada poté 31. ledna 1947 přijala nové znění stanov, kde byly zaneseny jako záležitosti závodní rady, tak změny týkající se přijetí nových vzorců akcií, měnicí staré údaje za nové Kčs. Formálně byla změna přijata, ale fakticky ke změně akcií nedocházelo. Vlastně ani nemohlo, protože součástí měnové reformy byl i dekret č.95/1945 Sb., který nařizoval uložit veškeré cenné papíry do tzv. povinné úschovy, kam je rodina Broukova řádně uložila, díky tomu mohli dál vykonávat svá práva a akcie nepropadly státu.

Rok 1946 byl ve znamení obrátu k lepšímu. Ředitel Josef A. Koliáš navázal jednání s předválečnými dodavateli zejména ve Švýcarsku, Velké Británii a USA a také vyjednal první obnovené dodávky Francotypů. Celkem objednal počítač a psací stroje za 4.500.000 Kčs, které měly být dodány během ledna až března 1947. Na objednané stroje už měl pevné zájemce, hlavně z okruhu národních podniků a velkých elektráren. Očekávalo se stále zvýšení zájmu firem jak o nové stroje, tak byla výrazně zvyšována i zaměstnanost mechaniků a vytíženost dílen, protože starší stroje potřebovaly stále častější opravy.

Ministerstvo pošt zavedlo koncem října 1946 výplatní stroje i do provozu běžných poštovních úřadů a 17. prosince 1946 bylo rozhodnuto o změně tvaru výplatního otisku. Z tzv. motýlka, zavedeného v roce 1926 se tvar otisku změnil na symbolický tvar poštovní známky s naznačeným zoubkováním, který se vlastně užívá dodnes. Blíž otisku se posunulo i denní razítko.

Štítek z Francotypu dodaného firmou po roce 1939

Otakar Votava (1902 -?)

Jaromír Zbroj (1896 -?)

Firmě B. Jarolímeck se podařilo sjednat dovoz výplatních strojů z Velké Británie a získat výhradní smlouvu na prodej nejen u nás, ale pro celou jižní a jihovýchodní Evropu. Počítalo se s odběrem až 5.000 strojů, které by v nákupu stály firmu 18-20.000 Kčs a prodávaly se za 25.000 Kčs. Také pro tento obchod se plánoval další úvěr ve výši asi 2-3 milionů Kčs.

Jak se upevňovala moc komunistů, zejména po pro ně úspěšných volbách v roce 1946, byla společenská situace stále napjatější a členové KSČ pronikali do státního aparátu na všech úrovních. Pro soukromě podnikající společnosti, jako B. Jarolímeck, tím vznikaly stále častější potíže. Problémy vznikaly hlavně s výrobky, které byly schopné vyrobit tuzemské podniky, hlavně ty národní, protože v zájmu státu bylo upřednostňovat domácí produkci.

Ministerstvo vnitřního obchodu začalo dovozcům dělat potíže právě se zřetelem na Zbrojovku Brno, národní podnik. Ta už před válkou vyráběla psací stroje podle licenčních podmínek firmy Remington a v poválečných měsících výrobu opět obnovila. Po svém znárodnění byla určena ústředním orgánem kovodělného průmyslu, jako jediný výrobce psacích strojů u nás. Zbrojovka začala vyvíjet vlastní verzi stroje a zkombinovala licence Remingtonu a značky Mercedes pro vlastní verzi stroje. To se přirozeně Remingtonu vůbec nezamlouvalo a podala na Zbrojovku žalobu. Pozadu nezůstala ani firma Underwood, jenž si nárokovala výhradní práva na patenty strojů Mercedes. Spory se podařilo mimosoudně urovnat s tím, že licence Remingtonu pro Zbrojovku nebude dále prodloužena v roce 1948 byla ukončena. Zbrojovka mezitím dokončila svoji verzi stroje, který nazvala Beta a v roce 1954 se z této verze vyvinul oblíbený stroj Consul.

Složitá jednání mezi Zbrojovkou a Remingtonem měla pozitivní dopad na podpis nové smlouvy o zastoupení této značky s firmou B. Jarolímeck. Generální zastoupení bylo firmou získáno opět nejen pro Československo, ale také pro jižní a celou východní Evropu, což mělo znamenat podstatný rozmach objemu objednávek nových strojů, ale také zvýšenou potřebu jejich servisu a oprav. I proto se ve firmě průběžně zvyšoval počet mechaniků.

Není divu, že bilance firmy Jarolímeck za rok 1946 již vykazovala zlepšení. Dosaženo bylo obrátu 4.200.000 Kčs a hrubého zisku 2.671.000 Kčs. Bohužel byla ještě vykázána ztráta ve výši 220.000 Kčs. Důvod této ztráty byl, že zisková marže prodeje kancelářských potřeb tvořila 60% obrátu a dílenské opravy 23%. Prodej strojů tedy tvořil jen 17% obrátu a nestačil tak krýt režii firmy. Marže na opravách a prodeji potřeb byly výrazně nižší. Navíc byla firmě vyměřena zvláštní majetková dávka ve výši 2.090.035 Kčs. Tuto dávku bylo možné uhradit z vázaných vkladů, kde byl zůstatek 863.714 Kčs, ale na chybějící částku 1.226.321 Kčs si firma musela vzít úvěr. Pro placení těchto dávek to umožňovala úřední vyhláška a proto byl Živnostenskou bankou v lednu 1947 povolen úvěr úročený 2% p.a. Podmínkou banky bylo zajištění nemovitostmi ve Spálené ulici zápisem úvěru do katastru.

V letech 1945-1947 sice došlo k uzavření několika smluv o zastoupení k prodeji strojů, ale k naplnění těchto smluv vlastně došlo až počátkem roku 1948. Důvodem byl značný nedostatek deviz pro nákupy a průtahy s povolením dovozů ze strany ministerstev, které by raději viděly domácí nákupy a export. V roce 1947 se tak podařilo dovést z Německa pouze 21 ks Francotypů a z Velké Británie od firmy Universal Postal Frankers Ltd. 20 ks výplatních strojů Universal a stejný počet oráčecích strojů. Proto se stále ještě soustředil obchod na prodej kancelářských potřeb a stále se zvyšující počet oprav.

Pro opravy firma přijala mechaniky a měla i své učně. Na konci roku 1947 měla celkem 32 zaměstnanců z toho 13 úředníků, 4 dělníky, 10 pomocných mechaniků a 5 učňů. Tento počet se už dávno nemohl vejít do prostorů na Perštyňě a proto si firma pronajala místnosti v Palackého ulici č.1, kam přemístila do dvou místností mechanické dílny. Bylo zde místo také pro tři kanceláře z nichž jedna se stala ředitelnou. Na Perštyňě zůstala jen předváděcí síň, obchod s kancelářskými potřebami, sklepní skladiště a provozní kancelář.

Změny nastaly i ve vedení firmy. Schůze správní rady 28. května 1947 za rezignujícího Dalibora Herrmanna kooptovala Jaroslava Brouka, který byl současně zvolen předsedou správní rady místo Bohumila Jarolímeck. O měsíc později rezignoval Václav Langhammer a to z důvodů čistě hospodářských. Zákon nově upravoval výši požitků členů správních rad, kteří byli i zaměstnanci firmy. Tím by měl menší plat než řadový mechanik, přestože jako mistr odpovídal i za jeho práci. Na jeho místo byl zvolen Jaromír Zbroj, ředitel u Brouků.

Obě změny ve složení správní rady ještě schválila valná hromada akcionářů konaná v pátek 19. září 1947. Na ní bylo přítomno 10 akcionářů držících 2.680 ks akcií t.j. 74,44% kapitálu. Byla to vlastně poslední valná hromada, ale to tehdy nikdo netušil. Přijaté změny byla zapsány do rejstříku 16. ledna 1948. Dva měsíce na to, bylo všechno jinak.

Bilance za rok 1947 uváděla celkový obrát 7.660.000 Kčs a hrubý zisk 3.086.945,65 Kčs, ale také další ztrátu 237.771,20 Kčs. Příjem z pronájmu domů se zvýšil na 322.081,70 Kčs, ale rostly i náklady jako nájemné 85.165 Kčs, mzdy 1.754.437,10 Kčs a celkově vyměřené daně ve výši 452.588,70 Kč. Prodáno bylo starší osobní auto za 30.000 Kčs a přikoupeno vybavení pro dílny, zejména razicí stroj Trichold. Stav zásob dosáhl 3.730.910,80 Kčs.

V roce 1947 se prodaly psací stroje za 711.061 Kčs, počítačící stroje za 44.881,40 Kčs, Francotypy za 589.238,40 Kčs, kancelářské potřeby za 4.544.073,45 Kč a součástky pro dílny a provedení oprav strojů za 1.746.267,70 Kčs.

Od března 1948 měl ředitel Josef A. Koliáš přivázet z celních stanic Domažlice a Cheb do Prahy autem výplatní a jiné stroje v měsíčním objemu 750.000 Kčs, protože se konečně začaly naplňovat uzavřené obchodní smlouvy o dodávkách ze zahraničí a firma se dostane z červených čísel. Zisk už ale inkasoval někdo jiný. Ministerstvo vnitřního obchodu vydalo ve středu 24. března 1948 výměr o zavedení národní správy do firmy B. Jarolímeck.

Licenční verze Remington 16 Beta

správce Jaroslav Kvapil (1910 -?)

Ing. Ladislav Svoboda (1911 -?)

František Čenský (1900-?) původním jménem Čuba byl národní správce

Originál výměru převzal osobně předseda správní rady Jaroslav Brouk starší. Národními správci byli jmenováni Ing. L. Jarolímek, Ing. V. Basika, Štěpánka Kompertová, Ing. A. Rybář a J. Písařík. Šlo o lidi ze společné národní správy podniků jízdních kol, šicích a kancelářských strojů. Jméno Ing. Jarolímka je jen shodou jmen. Zajímavý byl důvod pro zavedení národní správy. V odůvodnění se výslovně uvádí: „podnik spadá svým rozsahem a povahou činnosti mezi podniky u kterých byl vysloven na celostátním sjezdu odborů a závodních rad konaném dne 22. 2. 1948 v Praze požadavek znárodnění. Plynulý chod výroby a hospodářského života vyžaduje, aby správa všech podniků přicházejících v úvahu pro další znárodnění byla již dnes přenesena z dosavadního majitele na osobu jinou, aby do podniku byla zavedena národní správa podle § 3 dekrety č. 5/45 Sb.“. Znárodnění podléhaly původně jen velké podniky kde pracuje přes 500 osob nebo ty se zvláštním významem. Komunisté prosazovali snížení limitu pro znárodnění na pouhých 50 osob, což zavedli hned po únorovém puči. Jarolímekova firma měla jen 32 zaměstnanců, takže by se jí znárodnění vůbec netýkalo, ale působila jako velkoobchod. Ministerstvu vnitřního obchodu příslušelo řízení celé vnitřní distribuční sítě nad podniky s celostátní působností a mělo právo zavádět národní správu. Před zavedením ještě informovala Ústřední radu odborů, která s návrhem projevila okamžitý souhlas. Během dubna 1948 byly přijaty další zákony, kterými se znárodněly lázně, stavební podniky, tiskárny a další obory. Otevřela se tak cesta k jejich okamžitému znárodnění.

správce Karel Johaník (1900-?)

Březnové zavedení národní správy bylo poměrně překotné. Dalším výměrem z 12. července 1948 došlo k výměně správců za osoby více odborně zaměřené, ale hlavně třídně uvědomělé. Byl to Jaroslav Kvapil, Ing. Ladislav Svoboda, Jiří Fiedler, František Čenský a Karel Johaník. Zmocněncem s právem jednat za firmu se stal dosavadní ředitel Josef A. Koliáš.

František Čenský byl původně krejčí, který se před válkou stal úředníkem v konkurenční firmě Gibian a spol., prodávající psací stroje. Karel Johaník byl dělníkem ve Zbrojovce Brno a jako spolehlivý soudruh se po znárodnění stal ředitelem Ústřední prodejny strojů pro kancelář a domácnost národního průmyslu kovodělného a strojírenského v Praze. Po únoru jezdil často do zahraničí a byl vyslán i jako náš zástupce na světovou výstavu kancelářských strojů v roce 1948 v Zürichu.

Vydáním zákona č. 118/1948 Sb. o znárodnění velkoobchodu se otevřela cesta pro vyhlášku ministra vnitřního obchodu č. 86 ze dne 4. února 1949, kterou byla majetková podstata firmy B. Jarolímek znárodněna a začleněna do firmy NARPA, národní podnik v Praze a to zpětně s účinností od 1. ledna 1948. Následně byl jmenován jediný národní správce, kterým se stal ředitel Narpy JUDr. Jiří Aron. Odvolán byl 22. listopadu 1950 současně se zrušením národní správy, protože po znárodnění a začlenění již pominuly důvody k jejímu dalšímu trvání. Osud firmy již byl plně v rukou Narpy, což byla zkratka pro „Národní papírny“, která ovládla všechna papírnictví. Z firmy B. Jarolímek se stala prodejna Narpa č. 01270, závod 0171.

Bilance se ale dosud vedly samostatně. Obrát podniků k 31. srpnu 1948 činil 5.300.000 Kčs a za celý rok 1948 dosáhl 10.277.039,20 Kčs. Průměrná marže byla 59,62% a díky zvýšenému prodeji strojů bylo dosaženo zisku 541.341,30 Kčs. Na zásobách byly stroje za 3.846.842,10 Kčs. Největší odběratelé byly Poštovní hospodářská ústředna s obrátem 688.727 Kčs a Povereníctvo pošt v Bratislavě, které odebralo stroje za 78.063 Kčs.

Na základě dovozních povolení firmě EUPEX Import-Export, obchodní společnost Hunčovský a spol. v Praze, k nám byly dovezeny kalkulační stroje z Německa v hodnotě 15.000.000 Kčs a podnikům pod kumulativní národní správou byly svěřeny k prodeji. Firmě Jarolímek dáno k prodeji zboží za 1.500.000 Kčs a ještě byly uskladněny 40 kalkulačních strojů Triumphator v ceně 565.364 Kčs, které byly expedovány jednotlivým podnikům výhradně na obdržené poukazy vydané ministerstvem.

V roce 1949 prodejna ještě dovezla 20 ks Francotypů pro firmy a 20 ks určených pro ministerstvo pošt v ceně 381.000 Kčs, včetně náhradních součástek. Za rok 1949 klesl obrát prodeje na 6.968.445,20 Kčs s dosaženým ziskem 79.090,10 Kčs.

Po začlenění konfiskátů a drobných živností do národních podniků došlo k jejich opětovné delimitaci. K 31. prosinci 1951 vznikly Kancelářské stroje, n.p., které převzaly mechanické dílny. Narpa si ponechala pouze prodejny kancelářských potřeb. Zůstaly jí i domy ve Spálené ulici, protože v roce 1949 jí byl ministerstvem udělen souhlas k čerpání úvěru na nákup strojů ve výši 3.500.000 Kčs a domy sloužily jako kauce na krytí hypotéky. Obchodní dům Brouk a Babka zde nikdy nevznikl.

No a jaký byl další osud původních majitelů firmy? Pan Jaroslav Brouk zemřel 2. srpna 1953 ve věku 69 let. Bohuslav Jarolímek byl se svojí ženou po únoru 1948 násilně vystěhován z Prahy. Kromě domu v Karlově ulici vlastnili moderní činžovní dům v Podolí, kde bydleli od roku 1938. Komunisté využili zákona umožňující vystěhovat nepohodlné osoby a jejich byty pak přidělovali svým lidem nebo osobám v klíčovém průmyslu nebo úřadech. Jarolímekovi byli vysídleni do Krásné Lípy, daleko od Prahy a všeho co měli rádi a na severu Čech se trápili. Aloisie Jarolímeková zemřela 6. září 1954 v rumburské nemocnici. Bohumil Jarolímek zůstal sám a ke konci života se vrátil na rodné Příbramsko. Zemřel v neděli 31. ledna 1960.

Po firmě Jarolímek toho moc nezbylo. Jen několik otisků francotypů ve sbírkách a někde v dále klapání psacích strojů. Do dějin našeho průmyslu bohužel patří i podobné smutné příběhy, ale právě proto by se na ně nemělo nikdy zapomenout.

Rudolf Píša

Použitá literatura z knihovny MCP:

Ročenky Industrie Compass a Compass Financial Jahrbuch 1901-1944

Věstník ministerstva pošt a telegrafů, roč. 1926

Leiš Ivan: Výplatní otisky (příručka), Praha 1991

Archivní materiály:

SOA Praha, fond KSO Praha, spis A XVIII 143, AXXIV 278, B XXVI 190

fond Narpa, n.p., maj. podstata B. Jarolímek, nezpracováno

NA ČR, fond Policejního ředitelství Praha, osobní spisy a přihlášky

AČNB, fond Živnostenská banka, spisy 4876-18, 5043-19, 7450-18

fond Česká průmyslová banka, spis 152-1; Česká banka, spis 231-2

Archiv J. Steinwaldové, roz. Jarolímekové:

skupinové fotografie zaměstnanců, obchodu a rodinné fotografie a portréty

Veškeré exponáty pocházejí ze sbírek Muzea cenných papírů. Použity kusy:

A2267, B488, B511, P2199, Y3060, Y3061, Y3062, AL2430, AL2878, AP0317

a dosud nezpracované dobové reklamní materiály a tiskoviny ze sbírek

Originály akcí B488, B511 – SOA Praha, sbírka akcí

Ostatní fotografie a dobové materiály:

Francotypy, fotografie strojů a otisky a mnoho informací poskytl Ing. Ivan Leiš

Fotografii karoserie vozu od O.Uhlíka poskytl Jan Tuček www.jan-tucek.wz.cz

Archiv hl. m. Prahy: Karlova ulice č.p.174 - sign A 16566; č.p.188 - sign A16557

Fotografie osob: NA ČR, fond Policejního ředitelství Praha

Veřejné zdroje: www.nacr.cz, www.quadrio.cz, www.ahmp.cz

Ostatní fotografie: Otevřená encyklopedie Wikipedie a osobní archiv autora

Zvláště děkuji za pomoc na tomto čísle paní Jitce Prajzlerové (NA ČR), Miroslavě Příkrylové (AHMP), Ing. Ivanu Leišovi (KF00-15 Praha) a všem ostatním, kteří napomáhali při přípravě a hledání archivních i fotografických materiálů. Za námět k napsání tohoto článku patří dík Ing. Ivanu Galiovi.

Zvláštní poděkování pak patří paní Jitce Steinwaldové za zpřístupnění rodinného archivu a poskytnutí nejen dobových fotografií, ale řady informací.

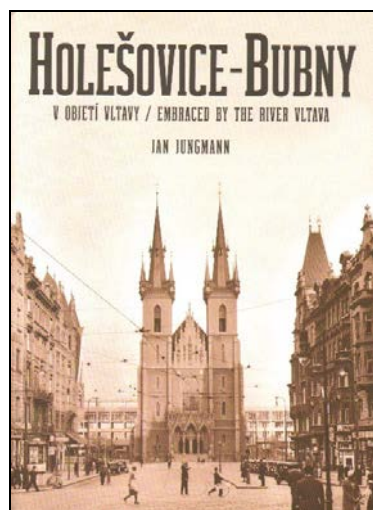
VÝSTAVA

Na podzim 2014 se v Muzeu hlavního města Prahy otevřela výstava „Holešovice“, která navázala na cyklus předešlých výstav o pražských historických předměstích. Prostřednictvím starých fotografií, pohlednic a dalších dokumentů představuje život Holešovic od 2. poloviny 19. století přibližně do roku 1989. Návštěvník se může projít dávno zmizelými ulicemi, například oblastí starých Zátor a seznámí se třeba s historií holešovického průmyslu, železniční a lodní dopravy, se všedním životem obyvatel či s jejich lidovou zábavou a kulturním životem.

Výstava zahrnuje celou oblast zvanou Holešovice-Bubny a zavede návštěvníky až ke stadionům na Letné nebo k Zimnímu stadionu na Štvanici. Pozornost je věnována také dění na Výstavišti, počínaje Jubilejní výstavou z roku 1891 a nelze opominout Pražské vzorkové veletrhy a Veletržní palác, kdysi perlu mezi vzorkovými veletrhy.

Na výstavě jsou zastoupeny nejenom sbírky městského muzea, ale i mnoha jiných muzeí a archivů. Nechybí ani exponáty z našeho Muzea cenných papírů.

Do ukončení výstavy sice zbývá jen několik dní, končí už 19. dubna 2014, ale pro ty, kteří jí už nestihnou, vyšla krásná publikace, která je obrazovým historickým průvodcem po dějinách Holešovic a neměla by chybět v knihovně milovníků historie.

©DAS

**PODPOŘTE PROSÍM PROJEKT NAŠEHO MUZEA
ZASLÁNÍM TŘEBA I DROBNÉHO PŘÍSPĚVKU NA
NADAČNÍ KONTO A POMOZTE K VYBUDOVÁNÍ
MUZEA A JEHO OTEVŘENÍ VEŘEJNOSTI**

Muzeum cenných papírů, nadační fond, Pod Vilami 1038/13, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČ 28 42 98 93, fond zapsán v nadačním rejstříku MS v Praze N 697. Věstník je vydáván měsíčně jako zpravodaj o činnosti fondu a jeho sbírkách. Je šířen prostřednictvím webových stránek muzea za pomoci DAS MEDIA, a.s. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Šíření všech reprodukcí i textů bez dalšího souhlasu MCP je zakázáno a podléhá autorskému a reprodukčnímu právu.